

การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ณภัทร นวลจีน

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2568

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ณภัทร นวลจัน

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2568

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

EVALUATION OF THE OBEC MORAL SCHOOL PROJECT OF EDUCATIONAL
INSTITUTION UNDER THE CHIANG RAI PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2

An Independent Study Submitted to University of Phayao
in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Education in Educational Administration

May 2025

Copyright by University of Phayao

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรื่อง

การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ของ ฦภัทร นวลจัน

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณตนันท์ เถียรประภากุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชร จตุพร)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณกร พรประเสริฐ)

..... คณบดีวิทยาลัยการศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.รักชิต สุทธิพงษ์)

เรื่อง: การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ผู้ศึกษาค้นคว้า: ณภัทร นวลจัน

อาจารย์ที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชร จตุพร

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ, โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อประเมินบริบทของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 2) เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้าโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 3) เพื่อประเมินกระบวนการของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 4) เพื่อประเมินผลผลิตโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารและครูสอน จำนวน 306 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า การประเมินโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า 1) การประเมินด้านบริบท โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2) การประเมินด้านปัจจัยนำเข้าโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 3) การประเมินด้านกระบวนการ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 4) การประเมินด้านผลผลิต โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

Title: EVALUATION OF THE OBEC MORAL SCHOOL PROJECT OF EDUCATIONAL INSTITUTION
UNDER THE CHIANG RAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

Author: Napat Nuancheen

Advisor: Assistant Professor Dr. Watchara Jatuporn

Keywords: The Project Evaluation, The Obec Moral School Project

ABSTRACT

This research has the following objectives: 1) To evaluate the context of the OBEC Moral School Project of educational institutions under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office, Area 2. 2) To evaluate the input factors to the OBEC Moral School Project of educational institutions under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office, Area 2. 3) To evaluate the process of the OBEC Moral School Project of educational institutions under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 2. 4) To evaluate the output of the OBEC Moral School Project of educational institutions under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 2. The sample group used in this research included educational personnel consisting of 306 administrators and teachers. The tools used in the research are The 5-level rating scale questionnaire has a confidence value of 0.98. Statistics used in data analysis include percentages, means, and standard deviations. The results of the research found that the evaluation of OBEC Moral Schools of educational institutions under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office, Area 2, overall, was at a high level. When considering each aspect, it was found that 1) the overall assessment of context was at a high level. 2) Overall assessment of input factors It is at a high level. 3) Overall process evaluation is at a high level. 4) Overall product evaluation is at a high level.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สมบูรณ์ได้ดีด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชร จตุพร อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ชี้แนะแนวทางในการทำการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มาโดยตลอดอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ต้นจนถึงตอนสุดท้าย พร้อมทั้งตรวจทานแก้ไขให้ถูกต้อง ทำให้การศึกษาค้นคว้าประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษาทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ทางด้านการบริหารการศึกษาให้แก่ผู้วิจัย ทำให้เกิดความมั่นใจว่าจะสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการศึกษา ต่อไป และขอขอบพระคุณท่านเจ้าของเอกสารและงานวิจัยทุกท่านที่ผู้วิจัยได้นำมาอ้างอิงไว้ใน การทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้

ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหารและครูผู้สอนทุกท่านของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการตอบแบบสอบถาม ขอบคุณและเพื่อนนิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2567 ทุกท่านที่สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณครอบครัว พ่อ แม่ และสามี ตลอดจนถึงผู้เกี่ยวข้องทุกคน ที่คอยสนับสนุนให้ทำงานนี้จนสำเร็จด้วยดี

ณภัทร นวลจิ้น

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ	9
การประเมินโครงการโดยใช้รูปแบบ CIPPiest Model	23
แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม	25
โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	40
กรอบแนวคิดการวิจัย	45
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	46

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	46
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	49
การเก็บรวบรวมข้อมูล	53
การวิเคราะห์ข้อมูล	54
บทที่ 4 ผลการวิจัย	55
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการประเมินโครงการโรงเรียน คุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2	56
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2	57
ตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2	64
บทที่ 5 บทสรุป.....	66
สรุปผลการวิจัย	67
อภิปรายผลการวิจัย.....	68
ข้อเสนอแนะ.....	70
บรรณานุกรม.....	72
ภาคผนวก.....	76
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ	77
ภาคผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	78
ประวัติผู้วิจัย.....	90

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ พฤติกรรมที่แสดงออกและตัวบ่งชี้.....	28
ตาราง 2 แสดงนิยามของคุณธรรมของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.....	37
ตาราง 3 แสดงกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยแยกตามโรงเรียน.....	47
ตาราง 4 แสดงกรอบการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2	50
ตาราง 5 แสดงผลการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	56
ตาราง 6 แสดงผลค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยภาพรวม	57
ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ด้านบริบท	58
ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ด้านปัจจัยนำเข้า	59
ตาราง 9 แสดงผลค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ด้านกระบวนการ.....	61
ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ด้านผลผลิต.....	62
ตาราง 11 แสดงความถี่จากการแสดงความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ต่อการดำเนินโครงการ โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.....	64

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพ 1 แสดงการประเมินโครงการแบบ CIPP Model	22
ภาพ 2 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย	45

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ปัญหาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในหลายแง่มุม เพราะการศึกษาไม่เพียงแต่ให้ความรู้ในด้านวิชาการ แต่ยังสอนคุณธรรมให้กับผู้เรียน ช่วยพัฒนาทักษะ การคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจที่ดี เรียนรู้ผลกระทบจากการกระทำของตนเอง และสามารถ เลือกเส้นทางที่ถูกต้องในสถานการณ์ต่าง ๆ สถานศึกษาสามารถสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนการพัฒนา คุณธรรมผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติและเป็นสะพานเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน ดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดหลักการ เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในมาตราที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการบริหารราชการและการดำเนินชีวิต ของประชาชนให้อยู่ในกรอบของความถูกต้องและดีงาม ในมาตรา 279 กล่าวว่า การที่รัฐพึงส่งเสริม และสนับสนุนการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกที่ดีในการดำรงชีวิตร่วมกัน ในสังคม (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, 2560, 6 เมษายน) ซึ่งสอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ที่มียุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและ สังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ระบุว่า คนไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤตค่านิยม จริยธรรมและพฤติกรรม เชื่อมโยงถึงการดำเนินชีวิต ความประพฤติ ความคิด ทศนคติและคุณธรรม ของคนในสังคม ซึ่งเป็นผลกระทบจากการเลื่อนไหลของวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้าสู่ประเทศไทยผ่านสื่อ และเทคโนโลยีสารสนเทศ ในขณะที่คนไทยโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนยังไม่สามารถคัดกรองและเลือก รับวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นทิศทางการพัฒนาประเทศ จึงยึดคนเป็นศูนย์กลาง ในการพัฒนาโดยมุ่งเน้นด้านความรู้ ควบคู่กับการพัฒนาคุณธรรม เพื่อให้คนไทยสามารถดำรงชีวิตอยู่ ได้อย่างมีความสุข มีจริยธรรม มีวินัย มีความซื่อสัตย์สุจริต และขยันหมั่นเพียร (สำนักงานสภาพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565, น. 75)

กระทรวงศึกษาธิการในฐานะเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการพัฒนาการจัดการศึกษาและพัฒนา คุณภาพการเรียนรู้แก่นักเรียน ได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปการศึกษา “คุณธรรมนำความรู้” เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 กล่าวในมาตรา 6 “การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ

อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา” โดยกำหนดให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน ในสถานศึกษาขึ้น มีเป้าหมายการจัดกิจกรรมคุณธรรมนำความรู้สู่การปฏิบัติ โดยให้สถานศึกษา สอดแทรกและส่งเสริมกิจกรรมที่พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้นักเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีคุณค่า เป็นคนดีในสังคม และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนลง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโครงการที่กำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาดำเนินการตามนโยบาย และจุดเน้นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม หลายโครงการด้วยกัน เช่น โครงการโรงเรียน คุณธรรม สพฐ. โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ โครงการโรงเรียนสุจริต และโครงการเยาวชนไทยทำดี ถวายในหลวง ซึ่งครูจำนวนหนึ่งยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการดำเนินโครงการต่าง ๆ ของสถานศึกษา ไม่มีการประเมินโครงการ ทำให้ไม่สามารถระบุได้ว่า เป็นโครงการที่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้จริง มีความเหมาะสม สอดคล้อง เพื่อที่จะปรับปรุงพัฒนาและประกอบการจัดสนใจว่าจะดำเนินการต่อหรือไม่อย่างไร ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ที่เราต้องมีการประเมินโครงการ โดยเฉพาะโครงการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนด้านคุณลักษณะ และคุณธรรม จริยธรรม คือโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เป็นโครงการที่ริเริ่มโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มีเป้าหมายในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา โดยเน้นให้ ผู้บริหาร ครู นักเรียน และบุคลากรในโรงเรียนร่วมกันสร้างบรรยากาศที่ดีและมีคุณธรรมในโรงเรียน โดยโครงการนี้มีแนวคิดสำคัญมาจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 10 ที่เน้นการสร้างพลเมืองดี มีคุณธรรม และมีทัศนคติที่ดีต่อสังคม โครงการนี้ขับเคลื่อนผ่านหลักการ 4+6 โมเดล ซึ่งประกอบด้วยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในโรงเรียน ทั้งครู นักเรียน ผู้บริหาร และชุมชน มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงจากความต้องการของนักเรียน และการสร้างกลไกการบริหารจัดการที่มั่นคงในการพัฒนาคุณธรรมในระยะยาว (มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2559) ความสำคัญของโครงการอยู่ที่การพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดีและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งแง่การเรียนรู้ และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสร้างสรรค์และมีคุณค่า และกำหนดให้สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาทุกแห่งดำเนินการ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีการดำเนินการพัฒนาผู้เรียน ด้านคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง โดยมีโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการครอบคลุม 5 อำเภอ เป็นโรงเรียน ที่อยู่บนพื้นที่สูงและทุรกันดารมากกว่าร้อยละ 60 และเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวนถึง 69 โรงเรียน จากทั้งหมด 140 โรงเรียน (นิเทศออนไลน์, 2566) และประสบปัญหาในการปฏิบัติงาน เนื่องจาก มีจำนวนครูไม่เพียงพอ อีกทั้งผู้บริหาร และครูมีการโยกย้ายบ่อย ทำให้การดำเนินการพัฒนา

คุณธรรม จริยธรรมผู้เรียนขาดความต่อเนื่อง ดังนั้นการบูรณาการงานด้านคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียนโดยให้ทุกโรงเรียนเข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โดยเน้นการจัดการเรียนรู้โครงการคุณธรรม จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถจะพัฒนาผู้เรียนให้สามารถคิดเอง วางแผน ออกแบบและแก้ปัญหา โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา อำนวยความสะดวกให้สอดคล้องกับเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะและทักษะในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) ด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) การส่งเสริมกระบวนการคิด ด้วยเทคนิคการโค้ชคุณธรรม แต่ในการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ที่ผ่านมา เมื่อสิ้นสุดโครงการแล้ว ยังไม่มีการประเมินผลโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ที่ถูกต้องตามหลักการประเมิน เห็นได้จากรายงานผลการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 (รายงานผลการปฏิบัติงาน, 2566) ซึ่งการประเมินโครงการมีความสำคัญและจำเป็นในการตรวจสอบและปรับปรุงการดำเนินงาน เพื่อให้สามารถบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความโปร่งใสในองค์กร นอกจากนี้ยังช่วยเสริมสร้างความรู้และทักษะให้กับทีมงานและสนับสนุนการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การประเมินโครงการ ช่วยให้ข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่นำไปใช้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดรายละเอียดโครงการ การตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินโครงการ ความเป็นไปได้ในการจัดทำโครงการ ช่วยให้ทราบเกี่ยวกับความก้าวหน้า ปัญหา และอุปสรรคของโครงการ ที่นำมาใช้ประกอบการตัดสินใจ เพื่อการปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขการดำเนินโครงการ ให้เป็นไปตามทิศทางที่ต้องการ ช่วยให้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับความสำเร็จและความล้มเหลวของโครงการ ที่นำมาใช้ประกอบการตัดสินใจ และวินิจฉัยว่าจะดำเนินการอย่างไรในช่วงต่อไป จะยกเลิก หรือปรับขยายการดำเนินโครงการ ซึ่งช่วยให้ข้อมูลสารสนเทศที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพของโครงการว่าเป็นอย่างไร คำนึงกับการลงทุนหรือไม่ และยังช่วยให้เกิดการเสริมแรงสร้างพลังใจให้กับผู้ปฏิบัติงานในโครงการเมื่อทราบผลสำเร็จ จุดเด่น หรือจุดด้อยของโครงการ และพัฒนาการดำเนินโครงการให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานสูงขึ้น เพื่อให้เกิดคุณค่าและประโยชน์สูงสุดต่อผู้รับบริการหรือองค์กร (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2562, น. 29)

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยซึ่งเป็นศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบหลักโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. จึงสนใจ ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยได้ศึกษาค้นคว้า หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและรูปแบบการประเมินต่าง ๆ และเลือกกำหนดรูปแบบการประเมินที่เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องทั้งระบบ เพื่อให้มีความครอบคลุมในเรื่องของบริบทหรือสภาพทั่วไปของโครงการ ปัจจัยนำเข้าจากบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ (4 M) กระบวนการดำเนินโครงการที่ควบคุมคุณภาพตามรูปแบบ PDCA และผลผลิตที่เกิดขึ้น

จากการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เพื่อหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องมาไม่น้อยกว่า 3 ปี โดยใช้รูปแบบการประเมินโครงการชิปโมเดล (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam & Zhang, 2017) ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินที่สอดคล้องกับการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ที่มีการประเมินทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต มีการประเมินผลตามหลักการเป็นที่ยอมรับ และรู้จักกันอย่างแพร่หลาย ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินโครงการที่ครอบคลุม และเป็นแนวทางในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการดำเนินการในโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. และพัฒนาโครงการให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานสูงขึ้น ซึ่งจะเกิดคุณค่าและประโยชน์สูงสุดต่อผู้รับบริการหรือองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินบริบทของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
2. เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
3. เพื่อประเมินกระบวนการของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
4. เพื่อประเมินผลผลิตของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังต่อไปนี้

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 140 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 122 คน ครูผู้สอน จำนวน 1,349 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 1,421 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรในสถานศึกษาประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 306 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970)

อ้างอิงใน ธีรภูมิ เอกะกุล, 2560, น. 65) และใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling)

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาในการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ครั้งนี้ ผู้วิจัยพิจารณาใช้รูปแบบการประเมินชิปป์ของสตฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) ใน 4 ด้าน โดยประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในปีการศึกษา 2567 มีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินบริบท (C: Context Evaluation) ได้แก่ การประเมินสภาพทั่วไปของโครงการ ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโครงการกับนโยบายทางการศึกษาในระดับต่าง ๆ และ ความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและความต้องการของนักเรียน ครู และผู้ปกครอง
2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (I: Input Evaluation) ได้แก่ การประเมินปัจจัยในการดำเนินงานตามโครงการ ความพร้อมของปัจจัยในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านความพร้อมของอาคารสถานที่ในการปฏิบัติกิจกรรมของโครงการ บุคลากรในการดำเนินโครงการมีความเพียงพอและความเหมาะสม บุคลากรที่เข้าร่วมโครงการ ระบบ /กลไก ในการบริหารจัดการโครงการ ความพร้อมและความเหมาะสมของวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้และเทคโนโลยี งบประมาณและความพร้อมในการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
3. การประเมินกระบวนการ (P: Process Evaluation) ได้แก่ กระบวนการดำเนินการตามโครงการกับความร่วมมือของคณะทำงานและผู้เกี่ยวข้อง การวางแผน การดำเนินงาน การนิเทศติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล การนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนา
4. การประเมินผลผลิต (P: Product Evaluation) ได้แก่ ผลที่เกิดกับผู้เรียนที่ได้รับการพัฒนาจากการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. คือ พฤติกรรมการมีคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ตามกรอบแนวคิดการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม 5 ประการของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ได้แก่ ความพอเพียง ความกตัญญู ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ และอุดมการณ์คุณธรรม

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ผลการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ในปีการศึกษา 2567 ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การประเมินโครงการ หมายถึง การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ได้ครอบคลุมด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการดำเนินงาน และด้านผลผลิต โดยใช้รูปแบบจำลองซิป (CIPP Model) ดังนี้

1.1 การประเมินบริบท (Context Evaluation) หมายถึง ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เกี่ยวกับการประเมินสภาพทั่วไปของโครงการ ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ กับนโยบายทางการศึกษาในระดับต่าง ๆ และความสอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

1.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) หมายถึง ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ด้านความพร้อมของผู้รับผิดชอบโครงการ ความเพียงพอ บุคลากรที่เข้าร่วมโครงการ ระบบการบริหารจัดการโครงการ ความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้และเทคโนโลยี งบประมาณ สถานที่ บรรยากาศ และความพร้อมในการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) หมายถึง ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินการตามโครงการกับความร่วมมือของคณะทำงานและผู้เกี่ยวข้อง การวางแผน การดำเนินงาน การนิเทศติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล การนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนา (PDCA)

1.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) หมายถึง ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เกี่ยวกับผลที่ได้จากโครงการและผลการพัฒนาผู้เรียนที่จากการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. คือ พฤติกรรมการมีคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนตามกรอบแนวคิดการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม 5 ประการของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ได้แก่ ได้แก่ ความพอเพียง ความกตัญญู ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ และอุดมการณ์คุณธรรม โดยมีพฤติกรรม ดังนี้ มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความซื่อสัตย์เสียสละ อดทน ความมีระเบียบวินัย เคารพกติกาของโรงเรียน รู้จักการเคารพผู้ใหญ่ มีจิตอาสา มีอุดมการณ์ในสิ่งดีงามเพื่อส่วนรวม รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รู้จักอดออม ใช้จ่ายอย่างจำเป็น มีความกตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ผู้มีพระคุณ คิดเอง ทำเอง แก้ปัญหาเองจากทำโครงการ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น

2. โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. หมายถึง โครงการที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมพื้นฐาน ของนักเรียน ตามมาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านโรงเรียน หมายถึง การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรมของโรงเรียน มีแผนพัฒนาคุณธรรม 3) คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน หรือกรอบแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง สร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของโรงเรียน และได้รับการยอมรับหรือยกย่องเชิดชูเกียรติจากหน่วยงานภายในหรือภายนอก

2.2 ด้านผู้บริหาร หมายถึง ผู้บริหารเป็นผู้ความรู้ ความเข้าใจด้านคุณธรรม มีกระบวนการบริหารงานที่เป็นระบบ โปร่งใส เป็นธรรมตรวจสอบได้ ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและได้รับการยอมรับหรือยกย่องเชิดชูเกียรติ

2.3 ด้านครู หมายถึง ครูมีความรู้ความเข้าใจด้านคุณธรรม จัดการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังและประเมินคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน มีความสามารถในการเป็นวิทยากรคุณธรรม มีการสร้างเครือข่าย การมีส่วนร่วม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม และได้รับการยอมรับหรือยกย่องเชิดชูเกียรติจากบุคคลหน่วยงาน องค์กรภายในหรือภายนอก

2.4 ด้านนักเรียน หมายถึง นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม สามารถทำโครงการคุณธรรม ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้นำทางด้านคุณธรรม มีการสร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วม และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น

3. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน

4. ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครูครูผู้ปฏิบัติหน้าที่สอน รวมถึงข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่รักษาการณ์ในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน

ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ได้ข้อมูลสารสนเทศ การดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. นำไปประกอบการตัดสินใจในการดำเนินการ กำหนดกิจกรรม และปรับปรุงโครงการในด้านต่าง ๆ ให้ดีขึ้น

2. สถานศึกษาได้ข้อมูลสารสนเทศด้านคุณธรรม จริยธรรมที่สามารถนำมาพัฒนาพฤติกรรม นักเรียนในสถานศึกษา ให้มีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น

3. ผู้รับผิดชอบและผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ได้สารสนเทศอันเป็น ประโยชน์ต่อการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2” ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ได้ศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยโดยมีแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ
 - 1.1 ความหมายของการประเมินโครงการ
 - 1.2 ความสำคัญของการประเมินโครงการ
 - 1.3 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ
 - 1.4 ประเภทของการประเมินโครงการ
 - 1.5 รูปแบบการประเมินโครงการ
2. แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม
 - 2.1 ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม
 - 2.2 ขอบข่ายคุณธรรม สพฐ.
 - 2.3 ความจำเป็นในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน
 - 2.4 ผู้บริหารสถานศึกษากับแนวทางการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน
3. โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
 - 3.1 ความเป็นมาของโครงการ
 - 3.2 วัตถุประสงค์ของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
 - 3.3 ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
 - 3.4 กรอบแนวคิดโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ

การดำเนินงานของหน่วยงานและสถานศึกษาในปัจจุบันมีลักษณะเป็นแผนงานโครงการต่าง ๆ ประกอบเข้าด้วยกัน จึงมีความจำเป็นต้องประเมินเพื่อตรวจสอบผลที่ได้จากโครงการ ทำให้การประเมินเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงาน เพื่อนำผลที่ได้จากการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สาเหตุที่ต้องทำการประเมินเพราะต้องการทราบว่า สิ่งที่ได้ดำเนินการไปแล้วมีความเหมาะสมหรือไม่ เพียงใด และเมื่อดำเนินการไปแล้ว พบปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง ประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหวังหรือไม่ ตอบสนองความต้องการเพียงใด ควรดำเนินการต่อไป ควรปรับปรุง ยุติ หรือล้มเลิกโครงการนั้นเสีย เท่ากับเป็นการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งที่ดำเนินการไปแล้ว นอกจากการประเมินมีผลทางตรงต่อความสำเร็จของแผนงานโครงการต่าง ๆ แล้วยังส่งผลทางอ้อม นั่นคือ หากการประเมินมีคุณภาพก็จะทำให้การบริหารงานตามแผนที่กำหนดมีคุณภาพไปด้วย

1. ความหมายของการประเมินโครงการ

มีผู้อธิบายความหมายของการประเมินโครงการ ดังนี้

ธีรศักดิ์ อุณารมย์เลิศ (2556 น. 6) ได้อธิบายความหมายของการประเมินโครงการไว้ว่า การประเมินโครงการหมายถึง กระบวนการตัดสินใจคุณค่าของกิจกรรมหรือผลที่เกิดขึ้นจากโครงการในด้านความสำเร็จ ความล้มเหลว จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหาอุปสรรค โดยมีกระบวนการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ การประเมินโครงการยังมีประโยชน์ในแง่การนำสารสนเทศไปสู่การปรับปรุงการดำเนินกิจกรรมของโครงการให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

พิสนุ พองศรี (2553 น. 68) กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการตัดสินใจคุณค่าของโครงการในระยะหนึ่งหรือทุกระยะ โดยนำสารสนเทศจากการวัดมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อตัดสินใจจัดทำโครงการทดลองหรือนำร่อง ปรับเปลี่ยน ระวัง ปรับปรุง ขยายผลหรือยกเลิกโครงการ

Cronbach (1997 อ้างถึงใน สุวิมล ติรกันันท์, 2557) ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่า เป็นการพิจารณาคุณค่าของสิ่ง ๆ หนึ่งประกอบด้วยการจัดหาสารสนเทศ เพื่อตัดสินใจคุณค่าของแผนงาน ผลผลิต กระบวนการ หรือการบรรลุวัตถุประสงค์

พจนีย์ แ่งศรีสาร (2547) ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่า เป็นการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลของการดำเนินโครงการอย่างเป็นระบบ ทำให้สามารถจำแนกจุดเด่นและจุดด้อยของโครงการนั้น ๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ ในมิติด้านอื่น ๆ ทั้งด้านการปรับปรุงแก้ไขเพื่อการดำเนินโครงการในด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินโครงการ หรือจะตัดสินใจยุติโครงการ ในเชิงระบบ (System Model) ประเมินผลความสำเร็จของ

โครงการ เน้นความสำเร็จของงาน (Outputs) ที่ต้องสอดคล้องและตอบสนองต่อวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายสูงสุด (Ultimate Goal) ของโครงการนั้น ๆ

กมลนันท์ บุญกล้า (2559) ให้ความหมายการประเมินโครงการว่า เป็นการเก็บข้อมูลเพื่อเพื่อให้ได้สารสนเทศด้านต่าง ๆ แล้วนำมาพิจารณาตัดสินโครงการในแต่ละระยะ โดยนำสารสนเทศที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อประกอบการตัดสินใจว่า ควรดำเนินการต่อหรือปรับเปลี่ยน ปรับปรุง ขยายผล ระบุ หรือยกเลิกโครงการ เป็นต้น

พิชิต ฤทธิ์จรรยา (2557) ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่า เป็นกระบวนการเชิงระบบเพื่อการตรวจสอบ หรือบ่งชี้ถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการ ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการปรับปรุงและพัฒนาโครงการ

รัตนะ บัวสนธ์ (2556) ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่า หมายถึง กระบวนการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ เพื่อนำข้อมูลที่ได้นั้นมาเทียบกับเกณฑ์แล้วตัดสินให้คุณค่าต่อข้อมูลหรือโครงการดังกล่าว

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2557) ได้ให้ความหมายการประเมินว่า เป็นกระบวนการใช้ดุลยพินิจ ค่านิยม และข้อจำกัดต่าง ๆ ในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศเพื่อช่วยในการตัดสินใจเลือกอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ประชุม รอดประเสริฐ (2547) กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ของการดำเนินโครงการและพิจารณาบ่งชี้ให้ทราบถึงจุดเด่นหรือจุดด้อยของโครงการนั้น ๆ อย่างมีระบบแล้ว ตัดสินใจว่าจะปรับปรุงแก้ไขโครงการนั้นเพื่อการดำเนินต่อไปหรือยุติการดำเนินโครงการนั้น

สุณี หงส์วิเศษ (2546) กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง วิธีการหรือกระบวนการในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบคุณค่าของสิ่งที่ต้องการวัดเพื่อพิจารณาจุดเด่นจุดด้อยของโครงการอย่างมีระบบ แล้วนำมาตัดสินคุณค่าโดยเปรียบเทียบตามโครงการเพื่อนำผลเหล่านั้นมาตอบคำถามต่าง ๆ ให้ผู้บริหารทราบ

จากความหมายของการประเมินโครงการที่มีผู้เชี่ยวชาญข้างต้นได้ให้ความหมายไว้สรุปได้ว่า การประเมินโครงการ คือกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ เพื่อให้ทราบว่า การดำเนินโครงการประสบความสำเร็จตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ตลอดจนทราบถึงจุดเด่นหรือจุดด้อย รวมถึงปัญหาหรืออุปสรรคของการดำเนินโครงการ เพื่อนำมาเป็นสารสนเทศในการตัดสินใจว่าจะปรับปรุง หรือจะยุติการดำเนินงานหรือนำข้อมูลปัญหาอุปสรรคที่พบไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานโครงการต่อไป

2. ความสำคัญของการประเมินโครงการ

มีผู้อธิบายความสำคัญของการประเมินโครงการ ดังนี้

สมคิด พรหมจ้อย (2552) กล่าวถึง ความสำคัญของการประเมินโครงการ สรุปได้ดังนี้

1. ช่วยให้ได้ข้อมูลและสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนโครงการ ตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ ตลอดจนการตรวจสอบความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรม

2. ช่วยทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน (กรณีประเมินก่อนดำเนินโครงการ)

3. ช่วยในการจัดหาข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงาน

4. ช่วยให้ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จ และความล้มเหลวของโครงการเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจ และวินิจฉัยว่าจะดำเนินโครงการในช่วงต่อไปหรือไม่ จะยกเลิก หรือจะขยายการดำเนินงานโครงการต่อไป

5. ช่วยให้ได้ข้อมูลที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการว่าเป็นอย่างไร คำนวณค่ากับการลงทุนหรือไม่

6. เป็นแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานโครงการ เพราะการประเมินโครงการด้วยตนเองจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบผลการดำเนินงาน จุดเด่น จุดด้อย และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ประชุม รอดประเสริฐ (2547) กล่าวถึง ความสำคัญของการประเมินโครงการไว้ 7 ข้อ สรุปได้ดังนี้

1. ช่วยให้การกำหนดวัตถุประสงค์และมาตรฐานของการดำเนินงานมีความชัดเจนขึ้น

2. ช่วยทำให้การใช้ทรัพยากรของโครงการเป็นไปอย่างคุ้มค่า หรือเกิดประโยชน์สูงสุด

3. ช่วยให้งานบรรลุวัตถุประสงค์และดำเนินการไปด้วยดี

4. ช่วยแก้ปัญหาอันเกิดจากผลกระทบของโครงการ และทำให้โครงการมีเหตุที่จะทำให้เกิดความเสียหายน้อยลง

5. ช่วยควบคุมคุณภาพของโครงการ

6. ช่วยตัดสินใจในการบริหารโครงการและเป็นข้อมูลที่สำคัญในการประกอบการวางแผน หรือการกำหนดนโยบายของผู้บริหาร

7. ช่วยสร้างขวัญกำลังใจและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในโครงการ

สรุปได้ว่า การประเมินโครงการมีความสำคัญ ดังนี้ คือช่วยทำให้ทราบว่า โครงการที่จะดำเนินการนั้นมีความต้องการจำเป็นมากน้อยเพียงใด โครงการที่จะดำเนินงานนั้นมี ความเป็นไปได้ หรือมีความเหมาะสมที่จะนำไปดำเนินการมากน้อยเพียงใด การประเมินโครงการทำให้การกำหนด

วัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน ช่วยให้ข้อมูลและสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ ตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่างๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ ทำให้ทราบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผน และทราบข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จและความล้มเหลวของแผนงานและโครงการ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจในการปรับปรุงและพัฒนา และให้ได้ข้อมูลที่บ่งบอกประสิทธิภาพของแผนงานโครงการว่าเป็นอย่างไร คำนึงถึงการลงทุนหรือไม่

3. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

มีผู้อธิบายวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ ไว้ดังนี้

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2544) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ เป็นกระบวนการวิจัยที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีวัตถุประสงค์ไม่ได้ขึ้นอยู่กับจิตวิสัยของผู้ประเมินเพียงอย่างเดียว มีการใช้เครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล ซึ่งส่วนมากต้องพัฒนาขึ้นมาโดยเฉพาะ เพื่อใช้เป็นตัวบ่งชี้เชิงประจักษ์เกี่ยวกับการดำเนินงาน การวิจัยประเมินโครงการ จึงเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้เวลามากกว่าการประเมินเชิงจิตวิสัยที่อาศัยเพียงแต่ความคิดเห็นหรือความรู้ของผู้ประเมินเท่านั้น ดังนั้นจุดประสงค์ของการวิจัยประเมินผลจึงทำขึ้นเพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดจากโครงการกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ และการปรับปรุงโครงการในอนาคต

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2557) กล่าวถึงสาเหตุของการประเมินว่า การประเมินเป็นเรื่องที่สำคัญในกระบวนการวางแผนโครงการ เพราะผลจากการประเมินที่เป็นระบบ จะสามารถใช้เป็นแนวทางแก้ไขและปรับปรุงงานหรือโครงการให้เหมาะสมมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย สำหรับสาเหตุที่ต้องมีการประเมินรวบรวมได้ ดังนี้

1. ผู้บังคับบัญชาสั่งให้มีการประเมิน
2. ต้องการทราบสัมฤทธิ์ผลของโครงการหรือหลักสูตรว่าได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่
3. ต้องการทราบข้อดี ข้อบกพร่อง ความเหมาะสม รวมถึงอุปสรรคต่าง ๆ ของการดำเนินโครงการหรืองานต่าง ๆ เพื่อแก้ไขและปรับปรุงการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น
4. เพื่อต้องการทราบถึงความเหมาะสม ความคุ้มค่าของโครงการ
5. เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจของผู้บริหารเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงการ และการดำเนินโครงการในอนาคต

Mitzel (1992 อ้างถึงใน สุวิมล ตีรกันันท์, 2557) กล่าวถึง การประเมินโครงการมีความมุ่งหมายที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. เพื่อแสดงผลการพิจารณาถึงคุณค่าของโครงการ

2. เพื่อให้การตัดสินใจถูกต้องมากขึ้น
3. เพื่อการบริหารข้อมูลของฝ่ายการเมืองในการกำหนดนโยบาย

Rossi & Freeman (1992 อ้างถึงใน สุวิมล ติรภานันท์, 2557) กล่าวว่า การประเมินโครงการมีจุดมุ่งหมาย ดังต่อไปนี้

1. เพื่อพิจารณาถึงคุณค่า และการคาดคะเนประโยชน์ของโครงการ
2. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารโครงการ
3. เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินโครงการ
4. เพื่อวิเคราะห์ข้อดีหรือข้อจำกัดเพื่อการตัดสินใจในการสนับสนุนโครงการ
5. เพื่อตรวจสอบว่าการดำเนินโครงการบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

สรุปได้ว่า การประเมินโครงการมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาข้อเท็จจริงของการดำเนินงานโครงการ ซึ่งจะช่วยในการตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ประเภทของการประเมินโครงการ

นักวิชาการหลายท่านได้แบ่งประเภทของการประเมินโครงการไว้ดังนี้

รัตนะ บัวสนธ์ (2556) ได้แบ่งประเภทการประเมินโครงการโดยใช้วงจรของโครงการ (Project Life Cycle) เป็นเกณฑ์ สามารถแบ่งการประเมินโครงการออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. การประเมินก่อนการดำเนินงาน (Pre-Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการตัดสินใจกำหนด และการเลือกทำโครงการซึ่งมักพิจารณาในเรื่องต่อไปนี้

- 1.1. ความเหมาะสมของการทำโครงการ ประกอบด้วยการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาและความจำเป็นของการทำโครงการ และศึกษาความเป็นไปได้ในทางเทคนิควิชาการ ความพร้อมด้านการบริหารโครงการ และด้านงบประมาณสนับสนุน

- 1.2. การวิเคราะห์ผลตอบแทนของโครงการ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายและผลกำไร การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายกับประสิทธิผล หรือการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายกับอัตรประโยชน์ ซึ่งเป็นการพิจารณาว่า การจัดทำโครงการนั้นจะให้ผลคุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่ ซึ่งเป็นการพิจารณาโครงการในแง่เศรษฐกิจ สำหรับโครงการทางด้านการศึกษาจะเน้นในเรื่องการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายกับประสิทธิผลมากกว่าค่าใช้จ่ายกับผลกำไร เพราะผลตอบแทนของโครงการทางการศึกษานั้นวัดออกมาในรูปของหน่วยเงินตราทำได้ยาก

2. การประเมินในระหว่างการดำเนินงาน (Implementation Evaluation) เป็นการประเมินที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาของการปฏิบัติงานโครงการ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบว่าการดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดหรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง จะได้แก้ทันเวลาที่เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การประเมินโครงการในระหว่างการดำเนินงาน

จึงเป็นหน้าที่ของผู้รับผิดชอบโครงการนั่นเองที่จะต้องหาข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินงานโครงการ บางท่านเรียกการประเมินโครงการนี้ว่า การประเมินเพื่อการปรับปรุงหรือการประเมินผลย่อย

3. การประเมินหลังการดำเนินงาน (Post Evaluation) เป็นการประเมินที่จัดขึ้นหลังจากการปฏิบัติงานโครงการได้เสร็จสิ้นแล้ว การประเมินในลักษณะนี้จะเป็นตอบคำถามในเรื่องต่อไปนี้คือ

3.1 ตรวจสอบดูว่า การดำเนินงานของโครงการบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้เพียงใด

3.2 ตรวจสอบดูว่ามีผลพลอยได้อะไร นอกเหนือจากที่ได้รับระบุไว้ในวัตถุประสงค์บ้างหรือไม่ ซึ่งเรียกว่าเป็นผลกระทบของโครงการ

3.3 ผลสรุปรวมของการดำเนินงานโครงการเป็นอย่างไร คือวัตถุประสงค์ของโครงการเป็นเช่นไร ทรัพยากรในโครงการเป็นอย่างไร การดำเนินงานในแต่ละช่วงมีปัญหาอะไร ผลผลิตและผลกระทบของโครงการเป็นอย่างไร

3.4 การดำเนินงานโครงการนี้ได้ผลเป็นอย่างไร มีความสำเร็จ และมีปัญหาอุปสรรคเพียงใด หากมีการดำเนินการในช่วงต่อไป มีความจำเป็นต้องแก้ไข ปรับปรุงในส่วนใด โดยรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้ประเมินไว้แล้ว ตั้งแต่การดำเนินโครงการจนสิ้นสุดโครงการ

บุศลิน ช่างสลัก (2559) ได้แบ่งประเภทของการประเมินโดยใช้ 5 หลักเกณฑ์ ดังนี้

1. แบ่งตามหลักยึดในการประเมินโครงการ มี 2 ประเภท คือ

1.1 การประเมินตามอุดมการณ์ของโครงการ เป็นการประเมินโดยยึดจุดมุ่งหมายของโครงการเป็นหลัก เพื่อตรวจสอบผลงานว่าได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่

1.2 การประเมินที่เป็นอิสระจากอุดมการณ์ของโครงการ เป็นการประเมินที่เกิดขึ้นทั้งหมดโดยไม่ทราบว่าจะวัตถุประสงค์ของโครงการนี้มีอะไรบ้าง

2. แบ่งตามลำดับเวลาทำการประเมินมี 3 ประเภท คือ

2.1 การประเมินก่อนเริ่มโครงการ (Pre-Evaluation) หมายถึง การประเมินความเป็นไปได้ของการดำเนินงาน ผลกระทบที่มีต่อระบบเศรษฐกิจและสังคม

2.2 การประเมินผลระหว่างดำเนินโครงการ (On-going Evaluation) หมายถึง การวัดความก้าวหน้าของโครงการในขณะใดขณะหนึ่งเมื่อเทียบกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ทั้งยังดูด้วยถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไข

2.3 การประเมินผลหลังดำเนินโครงการ (Post-Evaluation) หมายถึง การประเมินผลเมื่อโครงการเสร็จสิ้นลงแล้ว เพื่อหาข้อสรุปว่า การดำเนินโครงการได้ผลประการใด คำนึงกับการลงทุนหรือไม่ ตลอดจนประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

3. แบ่งตามจุดมุ่งหมายของการประเมิน มี 2 ประเภท คือ

3.1 การประเมินเพื่อปรับปรุง หรือเรียกว่าการประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) เพื่อต้องการใช้ผลการประเมินมาแก้ไขปรับปรุงโครงการ

3.2 การประเมินเพื่อสรุปผล หรือเรียกว่าการประเมินสรุปรวม (Summative Evaluation) เพื่อต้องการตัดสินใจว่าโครงการนี้จะยกเลิกหรือดำเนินการต่อ

4. แบ่งตามสิ่งที่ถูกประเมิน มี 4 ประเภท คือ

4.1 การประเมินภาวะแวดล้อม หรือการประเมินบริบท (Context Evaluation) เพื่อใช้ผลการประเมินมากำหนดเป็นจุดมุ่งหมาย หรือวัตถุประสงค์ของโครงการหรือถ้าโครงการดำเนินไปแล้ว เป็นการประเมินเพื่อดูว่าจุดมุ่งหมายของโครงการสอดคล้องกับนโยบายสภาพปัญหาหรือไม่

4.2 การประเมินปัจจัยหรือตัวป้อน (Input Evaluation)

4.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เพื่อใช้ผลการประเมินมาแก้ไขปรับปรุงในระหว่างกาปฏิบัติตามโครงการ

4.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เพื่อทราบว่า เมื่อโครงการสิ้นสุดแล้วผลการดำเนินโครงการเป็นอย่างไรได้ผลตามจุดประสงค์หรือไม่เทียบกับเกณฑ์แล้วเป็นอย่างไร

5. แบ่งตามโมเดลของการประเมิน โดยใช้โมเดลการประเมินเป็นกรอบความคิด โดยอาศัยคุณลักษณะของระบบที่ประกอบด้วยปัจจัย กระบวนการและผลผลิตเป็นหลักในการเสนอโมเดล แบ่งออกได้ 3 ประเภท คือ

5.1 โมเดลที่ยึดจุดหมายเป็นหลัก เป็นการประเมินที่มุ่งตรวจสอบการบรรลุวัตถุประสงค์ เช่น โมเดลการประเมินของไทเลอร์ ครอนบาค และสคริเบเวน (Tyler Cronbach or Scriven)

5.2 โมเดลที่มุ่งเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมิน เช่น โมเดลการประเมินของสเต็ค (Stake) ที่มุ่งตัดสินคุณค่าที่สิ่งที่ประเมิน

5.3 โมเดลที่มุ่งนำผลการประเมินไปช่วยตัดสินใจ เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเลือกทางเลือกต่าง ๆ อย่างถูกต้อง เช่น โมเดลการประเมินแบบจำลองชิปของ สตัฟเฟิลบีม และคณะ

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2557) ได้แบ่งการประเมินโครงการไว้หลายประเภทสรุปได้ดังนี้

1. แบ่งตามจุดมุ่งหมายของการประเมิน แบ่งการประเมินออกเป็น 2 ประเภท คือ การประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนา เรียกว่า การประเมินความก้าวหน้า (formative evaluation) เป็นการประเมินขณะโครงการหรือกิจการนั้นกำลังดำเนินอยู่ ซึ่งสามารถนำผลประเมินไปปรับปรุงการดำเนินงานให้ดีขึ้นทันที และการประเมินเพื่อตัดสินผล (summative evaluation) เป็นการประเมินเพื่อบ่งชี้ระดับสัมฤทธิ์ผลของงานหรือโครงการ เป็นการประเมินหลังจากสิ้นสุดโครงการแล้ว

2. แบ่งตามหลักยึดในการประเมิน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือการประเมินที่ยึดเป้าหมายของโครงการหรืองานที่เป็นเกณฑ์ ซึ่งเรียกว่า goal-based evaluation การประเมินตามแนวนนี้ก็คือนำผลการวัดมาเปรียบเทียบกับเป้าหมายเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพของโครงการ ส่วนอีกประเภทหนึ่งเป็นการประเมินที่เป็นอิสระจากเป้าหมายของโครงการ (goal-free evaluation) การประเมินตามแนวทางนี้ผู้ประเมินไม่จำเป็นต้องทราบเป้าหมายของโครงการ เป็นการประเมินผลทั้งหมดที่เกิดขึ้น ทั้งทางตรง ทางอ้อม ทั้งทางบวกและทางลบของโครงการ

3. แบ่งตามลำดับเวลาที่ประเมิน โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 3 ระยะ การประเมินก่อนนำโครงการไปปฏิบัติ (intrinsic evaluation) โดยเฉพาะการวิเคราะห์ความเหมาะสมของแผนงานโครงการก่อนเสนอเพื่อขออนุมัติ เรียกว่า การวิเคราะห์โครงการ (project appraisal or analysis) ระยะที่ 2 คือการประเมินขณะดำเนินงานหรือโครงการ (on going evaluation) เพื่อพิจารณาความก้าวหน้าของโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการดำเนินงานและระยะสุดท้าย คือการประเมินเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ (pay-off evaluation) เป็นการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดเมื่อสิ้นสุดโครงการไประยะหนึ่ง เรียกว่า กระบวนการติดตามผล (follow-up study หรือ tracer study)

สุวิมล ติรภานนท์ (2557) ได้ศึกษาประเภทของการประเมินโครงการว่า การประเมินเป็นสิ่งที่ควรทำควบคู่ไปกับการดำเนินโครงการ ตั้งแต่การเลือกโครงการ การวางแผน การดำเนินการตามโครงการ จนถึงการประเมินผลสุดท้าย ชนิดของการประเมินจะแตกต่างกันไปตามช่วงของเวลา ดังนี้

1. Need Assessment หมายถึง การประเมินความต้องการขององค์กรหรือกลุ่มสังคมเพื่อนำมาทำนโยบาย แผนงาน หรือโครงการใด ๆ นิยมประเมินใน 5 ด้าน คือ

1.1 ด้านเศรษฐกิจ เป็นการพิจารณาค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับผลที่ได้รับ

1.2 ด้านสังคม เป็นการพิจารณาว่าโครงการหรือแผนงานไม่ขัดต่อวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีการดำรงชีวิต ตลอดจนเป็นที่ยอมรับของสังคม

1.3 ด้านการเมือง เป็นการพิจารณาว่าการดำเนินงานจะไม่มีข้อขัดแย้งทางการเมืองหรือได้รับการสนับสนุนด้านบริหาร เป็นการพิจารณาถึงขีดความสามารถขององค์กรที่เกี่ยวข้องว่ามีความสามารถที่จะดำเนินการได้หรือไม่

1.4 ด้านเทคนิค เป็นการพิจารณาถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้เกี่ยวกับเทคนิควิธีการที่นำมาใช้ในการดำเนินงาน

1.5 ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นการพิจารณาว่าโครงการหรือแผนงานที่จัดทำขึ้นมีผลต่อการทำลายสิ่งแวดล้อมหรือไม่

2. Context Evaluation หมายถึง การประเมินบริบทของโครงการว่ามีความเหมาะสม ประกอบด้วยความจำเป็นของโครงการ ความต้องการโครงการของกลุ่มเป้าหมาย ความเหมาะสมของโครงการต่อกลุ่มเป้าหมาย และความเหมาะสมต่อพื้นที่ดำเนินการ

3. Input Evaluation หมายถึง การประเมินความพร้อมของสิ่งต่าง ๆ ที่ถูกนำเข้ามา ร่วมในโครงการ ประกอบด้วย บุคลากร งบประมาณ แนวทางการจัดการ วัสดุอุปกรณ์

4. Process Evaluation หมายถึง การประเมินการปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน หรือโครงการว่ามีความถูกต้องเหมาะสมเพียงใด

5. Monitoring หมายถึง การติดตามกำกับงาน เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบว่า การดำเนินงานเป็นไปตามนโยบาย แผนงาน หรือโครงการที่วางไว้หรือไม่

6. Formative Evaluation หมายถึง การประเมินความก้าวหน้าของโครงการ เมื่อดำเนินโครงการไปได้ระยะหนึ่ง เพื่อนำผลไปใช้แก้ไขปรับปรุงโครงการ

7. Product Evaluation หมายถึง การประเมินผลที่ได้จากโครงการว่าเป็นไปตาม ที่คาดหวังหรือไม่เพียงใด

8. Summative Evaluation หมายถึง การประเมินผลสรุปของโครงการ หลังจากสิ้นสุด การดำเนินโครงการ เพื่อนำผลไปใช้ประกอบการตัดสินใจว่า ควรปรับปรุง แก้ไข หรือยุติโครงการ

9. Follow-up Study หมายถึง การติดตามผลที่เกิดขึ้นจากโครงการ เมื่อโครงการ สิ้นสุดไปแล้วจะมีการติดตามผลเป็นระยะ ๆ เพื่อตรวจสอบความคงอยู่ ความก้าวหน้า และการพัฒนา อันเป็นผลมาจากการได้รับโครงการที่กำหนด

10. Meta- Evaluation หมายถึง การประเมินโครงการ ประเมินเพื่อตรวจสอบ ความถูกต้องของการประเมิน

จากประเภทของการประเมินโครงการดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า สามารถแบ่งประเภท ของการประเมินโครงการได้อย่างหลากหลาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้ประเมินที่จะมุ่ง ประเมินสิ่งใด โดยประเภทของการประเมินที่ทำให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสามารถเห็นผลลัพธ์ของ การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง คือ การประเมินตามช่วงเวลา ประกอบด้วย 1. การประเมินก่อน ดำเนินงาน 2. การประเมินระหว่างดำเนินงาน 3. การประเมินหลังดำเนินงาน และ 4. การประเมิน ติดตามผลการดำเนินงาน

5. รูปแบบของการประเมินโครงการ

การประเมินผลโครงการนั้นมีจุดเน้นที่แตกต่างกัน การประเมินบางเรื่องเน้น ที่ประสิทธิผลของโครงการ แต่บางเรื่องเน้นที่ประสิทธิภาพหรือคุณค่าของโครงการและบางเรื่องเน้น ที่ความสอดคล้องของความคุ้มค่าของโครงการ สรุปได้ดังนี้

House (1990 อ้างถึงใน กัมพล ผลพฤกษา, 2556) ได้กล่าวถึงรูปแบบการประเมินที่สำคัญ ๆ สรุปได้ ดังนี้

1. แบบวิเคราะห์ระบบ (System Analysis Approach) มุ่งถึงผลที่ได้จากโครงการ และพยายามหาความเกี่ยวข้องของรูปแบบแผนงานที่วางไว้ในโครงการกับตัวบ่งชี้ และข้อมูลต่าง ๆ ผลที่เกิดขึ้นจะต้องวัดในเชิงปริมาณ และหาเหตุและผลที่ได้ นิยมใช้ในการวัดผลโครงการบริการสังคม
2. แบบยึดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (The Behavioral Objective or Goal-based Approach) ถือว่า วัตถุประสงค์ของโครงการคือเกณฑ์ในการวัดโครงการ
3. แบบยึดการตัดสินใจเป็นหลัก (Decision-making Approach) ให้ความสำคัญ และสนใจตรงจุดระดับการตัดสินใจและสร้างภาพสถานการณ์ต่าง ๆ ว่า ถ้าการตัดสินใจแบบนั้น แบบนี้โอกาสอะไรน่าจะเกิดขึ้นบ้าง จากนั้นจะเก็บข้อมูลทำการวิเคราะห์และเสนอผลการตัดสินใจ
4. แบบอิสระจากวัตถุประสงค์ (Goal-free Approach) เป็นการประเมินทุกอย่างที่เกิดจากโครงการทั้งหมด และเปรียบเทียบความสำคัญของผลเหล่านั้นว่าถูกต้องหรือไม่
5. แบบศิลปะวิจารณ์ (Art Criticism Approach) กระบวนการวิจารณ์เป็นการประเมิน ที่ทำโดยผู้เชี่ยวชาญ มีแบบแผนหลักเกณฑ์ ที่มีแนวคิด ทฤษฎีที่น่าเชื่อถือได้
6. การตรวจสอบทางวิชาชีพ (The Professional Review Approach) คือการประเมิน ที่อาศัยกลุ่มของบุคคลผู้เชี่ยวชาญในวิชานั้น ๆ เป็นการตรวจสอบมาตรฐานและคุณค่าของคน ในอาชีพเดียวกัน
7. แบบกึ่งกฎหมาย (Quasi-legal Approach) นำกระบวนการชักฟอกและการพิจารณาดี ของศาลและระบบลูกขุนมาใช้ในการประเมินปัญหาต่าง ๆ ทางสังคม
8. แบบศึกษาเฉพาะกรณี (The Case-study Approach) มุ่งสร้างความเข้าใจแก่ผู้ฟัง เกี่ยวกับโครงการอย่างละเอียดในทุก ๆ ด้าน สนใจศึกษาประเด็นว่า “บุคคลอื่น ๆ ที่รู้จักโครงการ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการอย่างไร” ใช้ทั้งการสังเกตและแบบมีส่วนร่วม ศึกษาสภาพแวดล้อม ต่าง ๆ ของโครงการในสภาพปกติธรรมชาติ การสัมภาษณ์บุคคล

สุณี หงส์วิเศษ (2546) ได้พิจารณาเกณฑ์หลายประการที่ได้จัดรูปแบบการประเมิน โดยอาศัยลักษณะพฤติกรรมเป็นหลักได้ 3 รูปแบบ ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (Goal Attainment Model) เป็นรูปแบบ ในการจำลอง ที่เป็จุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์เป็นหลัก ได้แก่ รูปแบบในการประเมินของไทเลอร์ (Tyler' s Model) เป็นการวัดพฤติกรรมก่อนและหลังการเรียนหรือการอบรม (Per-post Measurement of Performance) หลักการประเมินโดยยึดจุดมุ่งหมาย จะยึดหลักกำหนด จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมนักเรียน กำหนดวัตถุประสงค์ของการสอนหรือการอบรมโดยพิจารณาว่า

บรรล่วัตถุประสงค์หรือไม่ สามารถตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างการปฏิบัติและวัตถุประสงค์ซึ่งกำหนดไว้อย่างชัดเจน

2. รูปแบบการตัดสินใจคุณค่า (Judgment Model) อาศัยคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในการตัดสินใจคุณค่าโดยอาศัยเกณฑ์ภายในและภายนอก ดังนี้

2.1 เกณฑ์ภายใน ได้แก่ กระบวนการต่างๆ ที่จะช่วยให้วัตถุประสงค์บรรลุผล หรือเรียกการประเมินกระบวนการ

2.2 เกณฑ์ภายนอก ได้แก่ ผลของการบรรล่วัตถุประสงค์หรือเรียกการประเมินผลิตผล

3. รูปแบบที่ใช้ในการตัดสินใจโดยยึดหลักเกณฑ์เป็นหลัก ได้แก่ แบบจำลองของสเติก (Stake's model) และแบบของโพรวัส (Provus's model) แบบจำลองของสเติก (Stake) แบ่งขั้นตอนการประเมินผลเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนของการบรรยาย (Description) และการตัดสินใจคุณค่า (Judgment) ผู้ประเมินจะต้องหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้ได้มากที่สุด ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

3.1 เป้าหมายหรือความคาดหวัง (Goals or Intents) ประกอบด้วย สิ่งนำ (Antecedence) ปฏิบัติการ (Transactions) และผลลัพธ์ (Outcomes)

3.2 สิ่งที่เป็นจริงหรือสังเกตได้ (Observations) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงประกอบด้วย สิ่งนำปฏิบัติการ และผลลัพธ์ในภาคการตัดสินใจคุณค่า ต้องใช้เกณฑ์มาตรฐานเพื่อพิจารณาข้อมูลจากเมตริกภาคบรรยาย อาจมีอยู่ก่อนแล้วหรือตั้งขึ้นใหม่ก็ได้

3.3 รูปแบบที่ช่วยในการตัดสินใจ (Decision Model) เป็นรูปแบบที่สร้างขึ้นเพื่อช่วยในการตัดสินใจ รูปแบบประเภทนี้ได้แก่ แบบจำลองชิปปี้ (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) เป็นรูปแบบหรือกระบวนการตัดสินใจเป็นบรรทัดฐาน โดยผู้ประเมินจะต้องเสนอข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจเป็นผู้พิจารณาตัดสินใจว่าจะดำเนินการอย่างไรกับโครงการ ข้อมูลที่ใช้ในการประเมินได้จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการเป็นสำคัญ ผู้ประเมินทำหน้าที่กลั่นกรองวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำเสนอในการพิจารณาตัดสินใจโดยผู้บริหารโครงการนั้น

สรุปได้ว่า รูปแบบการประเมินที่สำคัญ ๆ แบ่งโดยอาศัยลักษณะพฤติกรรมเป็นหลัก ได้ 3 กลุ่ม คือรูปแบบที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก รูปแบบการตัดสินใจคุณค่า และรูปแบบที่ช่วยในการตัดสินใจส่วนการประเมินผลโครงการควรเป็นกิจกรรมเบ็ดเสร็จ คือ ไม่ใช่เพียงแค่ประเมินผลการดำเนินงานเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ หรือระหว่างดำเนินงานโครงการเท่านั้น แต่จะต้องทำการประเมินผลโครงการอย่างต่อเนื่อง และผสมผสานใน 3 ลักษณะของการบริหารโครงการ

รูปแบบการประเมินผลโครงการโดยใช้ชิปปโมเดล

Stufflebeam (1993 อ้างถึงใน ธิดา ฉิมพลี, 2559) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินเรียกว่า ชิปปโมเดล (CIPP Model) เป็นการประเมินที่เป็นกระบวนการต่อเนื่อง โดยมีจุดเน้นที่สำคัญคือ ใช้ควบคู่กับการตัดสินใจ คำว่า CIPP เป็นคำย่อมาจากคำว่า Context, Input, Process, Product สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ได้ให้ความหมายว่า การประเมินเป็นกระบวนการของการบรรยาย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสม ซึ่งทำให้ได้สารสนเทศที่สำคัญ มุ่งประเมิน 4 ด้าน คือการประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) และการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นส่วนสำคัญในการช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ เป็นสิ่งที่อยู่ภายนอกโครงการแต่มีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการ ได้แก่ ความต้องการจำเป็นของกลุ่มผู้รับบริการ กระแสทิศทางของสังคมและการเมือง สภาพเศรษฐกิจและปัญหาของชุมชน ตลอดจนนโยบายของหน่วยงานระดับบนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเงื่อนไขที่เป็นจริงต่าง ๆ และช่วยในการวินิจฉัยปัญหาเพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานอันจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ การบรรยายและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทำให้ได้มาซึ่งการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ของโครงการ การจัดเรียงลำดับปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการ วิธีการประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อมมี 2 วิธี ดังนี้

1.1 Congruence Model เป็นการประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อมเพื่อหาโอกาสและแรงผลักดันจากภายนอกระบบให้ได้ข้อมูลมาช่วยพัฒนาส่งเสริมโครงการให้ดีขึ้น โดยใช้การสำรวจปัญหาภายในขอบเขตที่กำหนดอย่างกว้าง ๆ ทำให้คาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตซึ่งจะช่วยในการวางแผนโครงการต่อไป

1.2 Contingency Model เป็นการประเมินโครงการเปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติจริงกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ทำให้ทราบว่าวัตถุประสงค์ใดบ้างที่ไม่สามารถจะบรรลุเป้าหมายได้เพื่อการปรับปรุงโครงการต่อไป

สรุปได้ว่า การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม เป็นการประเมินความสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นในการดำเนินโครงการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ความเหมาะสมสอดคล้องของหลักการและเหตุผล สอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นของหน่วยงานต้นสังกัดในระดับต่าง ๆ ตลอดจนเป้าหมายของโครงการ การให้โอกาสให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการพัฒนา

ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่จะใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์โครงการและกิจกรรม

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการตรวจสอบความพร้อมของปัจจัยนำเข้าของโครงการ การประเมินทรัพยากรที่จำเป็น สำหรับนำมาใช้ในการดำเนินโครงการ เพื่อวิเคราะห์หาทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด และเพิ่มโอกาสในการที่จะทำให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์ ได้มากที่สุด ซึ่งมักจะประเมินในด้านต่าง ๆ อันได้แก่ ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ ยุทธวิธีที่ใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ และการได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้ เช่น หน่วยงานที่จะช่วยเหลือด้านเวลา เงินทุน อาคารสถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือ ครุภัณฑ์

สรุปได้ว่า การประเมินปัจจัยนำเข้า หมายถึง การประเมินความพร้อมของปัจจัยป้อนเข้าของโครงการ ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรที่จำเป็น ได้แก่ บุคลากร การสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากร งบประมาณในการดำเนินงาน ความพร้อมของอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และเทคโนโลยี ตลอดจนการบริหารจัดการของผู้บริหาร ซึ่งจะทำให้โครงการสามารถดำเนินการได้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ปรัชญา พันธกิจ และแผนกลยุทธ์ของหน่วยงาน

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เมื่อแผนการดำเนินงานได้รับการอนุมัติและลงมือทำแล้ว การประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับชั้น การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ใหญ่อยู่ 3 ประการ ประกอบไปด้วย

3.1 เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการหรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้ ประเมินเกี่ยวกับวิธีการจัดกิจกรรมของโครงการ ความเหมาะสมของการใช้ปัจจัยนำเข้าตามลำดับขั้นตอน และกิจกรรมทำให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์หรือมีอุปสรรคใด ๆ เกิดขึ้น

3.2 เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน นำผลการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานให้รัดกุมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.3 เพื่อเป็นรายงานถึงการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นว่าเป็นเช่นไรในแต่ละขั้นตอน

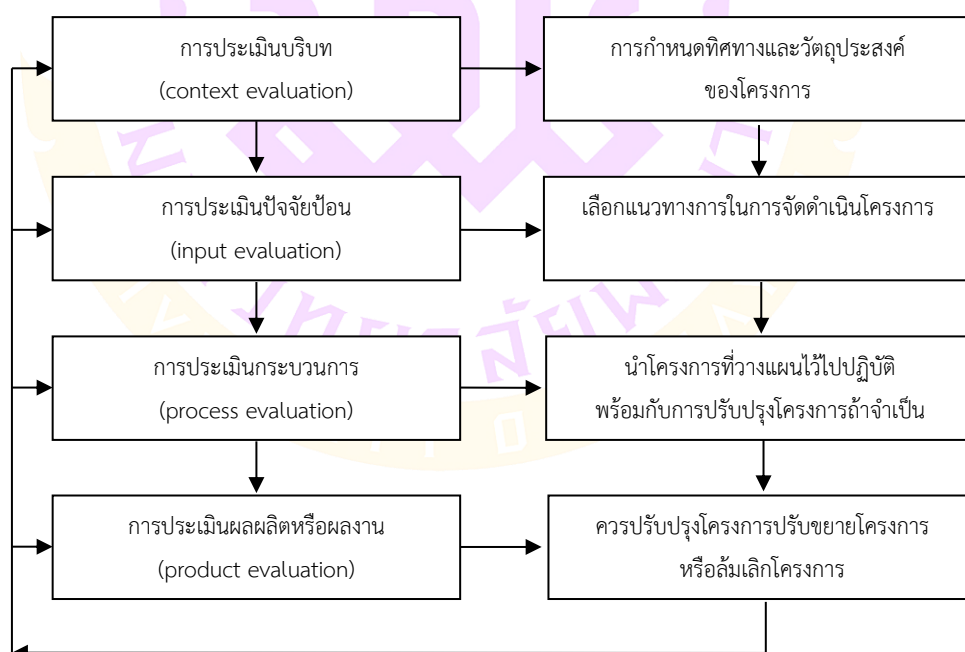
สรุป การประเมินกระบวนการ หมายถึง การประเมินผลการดำเนินงานโครงการในแต่ละขั้นตอน ตั้งแต่การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการวางแผน การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีส่วนร่วม การใช้ทรัพยากร 4 M อย่างเหมาะสมตามลำดับขั้นตอน เน้นการปฏิบัติจริง และการประสานความร่วมมือ การตรวจสอบการดำเนินโครงการ บันทึกผลการดำเนินการ สรุป รายงาน และการนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงโครงการ

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดและแปลความหมาย ของความสำเร็จ เป็นการประเมินผลที่ได้รับทั้งหมดจากการดำเนินโครงการ ว่าได้ผล

มากนักน้อยเพียงใด เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ และแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอาศัยการรายงานจากการประเมินบริบทหรือสภาพแวดล้อม ปัจจัย และกระบวนการ เพื่อนำมาตัดสินใจปรับปรุง ขยายโครงการ นำไปใช้อย่างต่อเนื่องต่อไป และเพื่อล้มเลิกโครงการ หากโครงการไม่ประสบผลสำเร็จ

สรุป การประเมินผลผลิต หมายถึง การประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ทำให้ทราบว่าโครงการประสบความสำเร็จหรือไม่ โดยพิจารณาจากผลที่ได้รับบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ หรือดูว่าผลจากโครงการคุ้มค่าหรือไม่

กล่าวโดยสรุป การประเมินโครงการแบบ CIPP Model เป็นการประเมินที่มีกระบวนการที่ต่อเนื่อง มีจุดเน้นสำคัญ คือ การใช้ควบคู่กับการบริหารโครงการ เพื่อหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจ แบ่งแยกบทบาทของการทำงานระหว่างฝ่ายประเมินและฝ่ายบริหารออกจากกันอย่างเด่นชัด นั่นคือ ฝ่ายที่ประเมินมีหน้าที่ระบุ จัดหาและนำเสนอสารสนเทศให้กับฝ่ายบริหาร ส่วนฝ่ายบริหารมีหน้าที่เรียกหาข้อมูลและนำผลการประเมินที่ได้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจ เพื่อดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณีเพื่อป้องกันการมีอคติในการประเมิน แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ 1. การประเมินด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context evaluation: C) 2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้นหรือปัจจัยป้อน (Input evaluation : I) 3. การประเมินกระบวนการ (Process evaluation: P) และ 4. การประเมินผลผลิต (Product evaluation: P) ดังภาพ 1

ที่มา: บรรหาร ปันทะนัน, 2559, น. 44

ภาพ 1 แสดงการประเมินโครงการแบบ CIPP Model

สุณี หงส์วิเศษ (2556) ได้กล่าวถึงรูปแบบการประเมินชีพว่า เป็นรูปแบบการประเมินที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโครงการ โดยเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ เพราะ

1. มีข้อมูลที่ต้องมีการวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลอย่างมีระบบ สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจที่จะดำเนินโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ
2. การประเมินผลที่มีความต่อเนื่องครบวงจร สามารถทำการวิเคราะห์การดำเนินงานได้ทั้งระบบของโครงการ
3. เป็นการประเมินที่ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ คือมีการกำหนด หรืออธิบายข้อมูล การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การจัดเตรียมข้อมูลเพื่อเสนอผู้บริหารในการตัดสินใจ

การประเมินโครงการโดยใช้รูปแบบ CIPPIest Model

ความหมายและที่มา

สุลาวัลย์ แซ่ด่าน (2559) ได้กล่าวถึง รูปแบบการประเมิน CIPPIest Model ว่าเป็นการพัฒนาต่อยอดจาก CIPP Model ของ Daniel L. Stufflebeam (2007) โดยเน้นการประเมินที่มีความรอบด้าน ครอบคลุมทั้งกระบวนการดำเนินโครงการ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง โดยเฉพาะในส่วนของการประเมิน “ผลผลิต” (Product Evaluation) ที่มีการขยายออกเป็น 4 มิติย่อย ได้แก่:

1. Impact Evaluation (ผลกระทบ)
2. Effectiveness Evaluation (ประสิทธิผล)
3. Sustainability Evaluation (ความยั่งยืน)
4. Transportability Evaluation (การถ่ายทอด/ขยายผล)

รูปแบบนี้จึงถูกเรียกว่า CIPPIest ซึ่งย่อมาจาก Context, Input, Process, Product + Impact, Effectiveness, Sustainability, Transportability

องค์ประกอบของ CIPPIest Model

1. Context Evaluation (บริบท)

วิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ ความจำเป็นของกลุ่มเป้าหมาย และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเป้าหมายของโครงการให้สอดคล้องกับความเป็นจริง

2. Input Evaluation (ปัจจัยนำเข้า)

พิจารณาทรัพยากร แผนงาน และกลยุทธ์ที่ใช้ในการดำเนินโครงการว่ามีความเหมาะสมและเพียงพอหรือไม่

3. Process Evaluation (กระบวนการ)

ตรวจสอบขั้นตอนการดำเนินงาน ติดตามการดำเนินโครงการ และวิเคราะห์ปัญหา/อุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างทาง

4. Product Evaluation (ผลผลิต)

วัดผลลัพธ์ของโครงการที่เกิดขึ้นโดยตรงจากการดำเนินงาน

มิติที่ขยายเพิ่มเติมจาก Product Evaluation

4.1 Impact Evaluation (ผลกระทบ)

วิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากเป้าหมายของโครงการ อาจเป็นผลกระทบเชิงบวกหรือเชิงลบต่อผู้รับผลประโยชน์หรือชุมชน คำถาม: “มีผลใดเกิดขึ้นที่เกินกว่าความคาดหวังเดิมบ้าง?”

4.2 Effectiveness Evaluation (ประสิทธิผล)

ประเมินว่าโครงการสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้ครอบคลุมมากน้อยเพียงใด คำถาม: “โครงการบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้หรือไม่?”

4.3 Sustainability Evaluation (ความยั่งยืน)

วิเคราะห์ความสามารถในการดำเนินโครงการหรือผลลัพธ์ต่อไปอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบคำถาม: “ผลลัพธ์ของโครงการจะสามารถรักษาไว้ได้ในระยะยาวอย่างไร?”

4.4 Transportability Evaluation (การถ่ายทอด/ขยายผล)

ตรวจสอบความเป็นไปได้ในการนำผลสำเร็จของโครงการไปปรับใช้ในบริบทอื่นคำถาม: “โครงการสามารถขยายผลหรือถ่ายทอดไปสู่พื้นที่อื่นได้หรือไม่?”

วิธีการดำเนินการประเมินตาม CIPPIest

1. วางแผนการประเมิน โดยกำหนดวัตถุประสงค์ และประเด็นการประเมินในแต่ละมิติ
2. เลือกเครื่องมือ ที่เหมาะสม เช่น แบบสอบถาม สัมภาษณ์ การสังเกต การวิเคราะห์เอกสาร
3. เก็บรวบรวมข้อมูล จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
4. วิเคราะห์และตีความข้อมูล โดยใช้วิธีการที่เหมาะสมกับประเภทของข้อมูล
5. สรุปผลและจัดทำรายงาน เพื่อเสนอแนะแนวทางพัฒนาโครงการอย่างรอบด้าน

ข้อดีของ CIPPIest Model

1. ครอบคลุมการประเมินอย่างเป็นระบบ
2. เน้นความต่อเนื่อง ตั้งแต่ก่อน ระหว่าง และหลังโครงการ
3. เน้นการใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพและปริมาณอย่างรอบด้าน
4. ช่วยสนับสนุนการตัดสินใจและปรับปรุงโครงการในระยะยาว

กล่าวโดยสรุป การประเมินโครงการเป็นกระบวนการที่ใช้ในการประเมินและวิเคราะห์โครงการเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับความสำเร็จของโครงการ และจะช่วยให้ผู้บริหารโครงการสามารถทราบถึงประสิทธิภาพและปัญหาที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจในการปรับปรุง

พัฒนา หรือเลิกโครงการ ให้เหมาะสมกับเป้าหมายและความต้องการขององค์กรและกลุ่มเป้าหมาย การประเมินโครงการมีประโยชน์หลัก ๆ ได้แก่ 1. ช่วยให้รับรู้ข้อบกพร่องหรือความสำเร็จของโครงการและทำการปรับปรุง 2. ช่วยในการตัดสินใจพัฒนาโครงการต่อไป 3. ช่วยในการสื่อสารผลการดำเนินงานให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าใจได้ง่ายขึ้น 4. ช่วยสร้างการเรียนรู้จากประสบการณ์ และข้อผิดพลาดซึ่งสามารถนำไปใช้ปรับปรุงในโครงการอื่นๆ 5. ช่วยจัดทำรายงานการดำเนินงานของโครงการได้อย่างครบถ้วนและมีประสิทธิภาพ 6. ช่วยให้โครงการมีความเสถียรภาพและคงทนในระยะยาว โดยการปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์และความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น

สำหรับการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในครั้งนี้ มีความเหมาะสมที่จะใช้รูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ของสตัฟเฟิลบีม เพราะทำให้ทราบว่าโครงการบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่และเป็นการประเมินในรายละเอียดด้านต่าง ๆ ที่ช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการได้ ซึ่งครอบคลุม 4 ด้าน คือการประเมินความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ การประเมินความเหมาะสมของทรัพยากร การประเมินความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงาน และการประเมินความสอดคล้องของผลที่ได้รับ เพื่อทำให้ทราบปัญหา อุปสรรค ข้อบกพร่องของโครงการทุกขั้นตอน และสามารถนำมาปรับปรุงหรือพัฒนาโครงการต่อไป ซึ่งสรุปเป็นกรอบแนวคิดได้ 4 ด้าน 1. ด้านบริบท 2. ด้านปัจจัยนำเข้า 3. ด้านกระบวนการ และ 4. ด้านผลลัพธ์

แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม

การนำแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมมาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน ช่วยให้บุคคลสามารถตัดสินใจและปฏิบัติตนอย่างถูกต้องเหมาะสม การส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมในทุกภาคส่วนของสังคมไม่เพียงแต่เป็นการสร้างคนดีมีคุณธรรม แต่ยังเป็น การเสริมสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนให้กับสังคมในภาพรวม ดังนั้นการสร้างความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม จึงเป็นที่จำเป็น

ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม

จากการศึกษาความหมาย เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมได้มีรายงาน และเอกสารจาก ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้ให้ความหมายดังนี้

อุไรวรรณ ใจคำปัน (2554) ได้ให้ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม ว่าหมายถึง พฤติกรรม ของบุคคลที่ตั้งอยู่ในแนวทางแห่งความดีความถูกต้อง เพื่อการปฏิบัติตนในเป็นคนดีมีความสุข และเป็นแบบอย่างที่ดีต่อตนเอง เป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้อื่นโดยดำเนินชีวิตไปตามกฎเกณฑ์ข้อบังคับ ที่สังคมยอมรับทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ ที่ดีงาม

กองกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา (2559) ได้ให้ความหมาย คุณธรรม จริยธรรม โดยยึดตามนัยแห่งพุทธศาสนาไว้ว่า คือสิ่งที่ดีงาม หรือสิ่งที่มีประโยชน์ เมื่อนำมาโยงเข้ากับชีวิต กล่าวสั้น ๆ หมายถึง เครื่องมือ อุปกรณ์ ที่จะนำไปสู่สิ่งที่ดีงามอันเป็น เป้าหมายของชีวิต

ศูนย์ประสานราชการใสสะอาด กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ (2559) ให้ความหมาย ทั้งคุณธรรม จริยธรรม เป็นคำเดียวกัน 2 ความหมายดังนี้

1. คุณธรรม จริยธรรม คือคุณสมบัติของความเป็นมนุษย์ อันเป็นไปเพื่อความสุขของตนเองและการอยู่ร่วมกัน หรือศีลธรรม
2. คุณธรรม จริยธรรม คือการเป็นผู้มีจิตใจสูง ไม่เห็นแก่ตัวฝ่ายเดียว แสดงออกโดยการ ไม่เบียดเบียน มีความเมตตากรุณา มุ่งช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์

อมรทิพย์ ฤทธิ์เดช (2560) ได้ให้ความหมายรวมของ คุณธรรม จริยธรรมและคุณสมบัติของ บุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรม ว่าคุณธรรมจริยธรรม คือประมวลการประพฤติปฏิบัติที่ดีงามทั้งกาย วาจา และจิตใจ โดยถือประพฤติปฏิบัติเป็นนิสัยทั้งต่อตัวเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม

สรุปได้ว่า คำว่า คุณธรรม จริยธรรม มีส่วนที่มีลักษณะคล้ายคลึงและสัมพันธ์กัน คุณธรรม มีความหมายในแง่คุณลักษณะหรือสภาวะภายในจิตใจของมนุษย์ที่เป็นไปในทางถูกต้อง ดีงาม ซึ่งเป็นภาวธรรมอยู่ในจิตใจ ส่วนจริยธรรมเป็นการแสดงออกทางการประพฤติปฏิบัติ ซึ่งสะท้อนคุณธรรมภายในให้เห็นเป็นรูปธรรม

ขอบข่ายของคุณธรรม

ขอบข่ายของคุณธรรม จริยธรรม ที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดเป็นเป้าหมาย การจัดการศึกษาใหม่ และประกาศเป็นนโยบายการพัฒนาคนให้มี “คุณธรรมนำความรู้ เร่งรัดปลูกฝัง คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ได้แก่ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี และมีน้ำใจ ให้กับ นักเรียน นิสิต นักศึกษา และเยาวชนให้มีคุณธรรม จริยธรรมเป็นหลักในการดำรงชีวิตควบคู่ การใช้ความรู้ ความสามารถ และสติปัญญา อันจะทำให้การดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

นาถอนงค์ วิริยา (2556) ได้สรุปองค์ประกอบของคุณธรรม และคุณลักษณะเชิงพฤติกรรม 8 คุณธรรมพื้นฐาน ไว้ดังนี้

1. ขยัน คือความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การทำงาน อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ อดทน ไม่ท้อถอยเมื่อพบอุปสรรค ความขยันต้องปฏิบัติควบคู่กับการใช้สติปัญญาแก้ปัญหาจนเกิดผลสำเร็จ

คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม ผู้ที่มีความขยัน คือผู้ที่ตั้งใจทำอย่างจริงจังต่อเนื่องในเรื่องที่ถูก ที่ควรผู้ที่เป็นคนสู้งาน มีความพยายาม ไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรค รักงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่ อย่างจริงจัง

2. ประหยัด คือการรู้จักเก็บออมเงินไม่ใช้ทรัพย์สิน สิ่งของแต่พอควรพอประมาณ ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ

คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม ผู้ที่ความประหยัด คือ ผู้ที่ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่เรียบง่าย รู้จักฐานะการเงินของตน คิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ เก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า รู้จักทำ บัญชีรายรับ-รายจ่ายของตนเองอยู่เสมอ

3. ซื่อสัตย์ คือพฤติกรรมตรงไม่เอินเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ปลอดจากความรู้อคติลำเอียงหรืออคติ

คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ คือผู้ที่มีความประพฤติตรงทั้งหน้าที่ต่อวิชาชีพ ตรงต่อเวลา ไม่ใช่เล่ห์กลคดโกง ทั้งทางตรงและทางอ้อม รับผิดชอบต่อตนเอง และปฏิบัติอย่างเต็มที่ ถูกต้อง

4. มีวินัย คือการยึดมั่นในระเบียบแบบแผนข้อบังคับและข้อปฏิบัติซึ่งมีทั้งวินัยในตนเอง และวินัยต่อสังคม

คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม ผู้ที่มีวินัย คือ ผู้ที่ปฏิบัติตนในขอบเขต กฎ ระเบียบของสถานศึกษา สถาบัน องค์กร สังคมและประเทศ โดยที่ตนเองยินดีปฏิบัติตามอย่างเต็มใจและตั้งใจ เช่น การแต่งกายที่ถูกต้องตามระเบียบ เข้าแถวรับบริการตามลำดับ

5. สุภาพ คือเรียบร้อย อ่อนโยน ละมุนละม่อม มีกิริยามารยาทที่ดีงาม มีสัมมาคารวะ

คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม ผู้ที่มีความสุภาพ คือผู้ที่อ่อนน้อม ถ่อมตนตามสถานภาพ และกาลเทศะ ไม่ก้าวร้าวรุนแรง วางอำนาจข่มผู้อื่นทั้งโดยวาจาและท่าทาง แต่มีความมั่นใจในตนเอง เป็นผู้ที่มีมารยาท วางตนเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทย

6. สะอาด คือปราศจากความมัวหมองทั้งกายใจ และสภาพแวดล้อม ความผ่องใสเป็นที่เจริญตา ทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น

คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม ผู้ที่มีความสะอาด คือ ผู้ที่รักษา ร่างกายที่อยู่อาศัยสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามสุขลักษณะ ฝึกฝนจิตใจมิให้ขุ่นมัว

7. สามัคคี คือความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดอง ร่วมใจกัน ปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการ เกิดงานการอย่างสร้างสรรค์ ปราศจากการทะเลาะวิวาท ไม่เอาัดเอาเปรียบกัน เป็นการยอมรับความมีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายความคิด ความหลากหลายในเรื่องเชื้อชาติ มีความกลมเกลียวกัน เรียกอีกอย่างว่าความสมานฉันท์

คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม เป็นผู้ที่เปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบต่อตน ทั้งในฐานะผู้นำ และผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลังช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อให้การทำงานสำเร็จลุล่วง แก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้ เป็นผู้ยินยอมรับการยอมรับความแตกต่างหลากหลายทาง วัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ พร้อมทั้งจะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติ

8. มีน้ำใจ การมีน้ำใจ คือ ความจริงใจที่ไม่เห็นแก่เพียงตัวเองหรือเรื่องของตัวเอง แต่เห็นอกเห็นใจเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ในความสนใจ ในความต้องการ ความจำเป็น ความทุกข์สุขของผู้อื่น และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน

คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม ผู้ที่มีน้ำใจ คือ ผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปันเสียสละความสุขส่วนตัว เพื่อทำประโยชน์แก่ผู้อื่น เข้าใจ เห็นใจ ผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคม ด้วยร่างกาย สติปัญญา ลงมือปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหาหรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน

สรุปได้ว่า คุณธรรม คือลักษณะเชิงพฤติกรรมที่ดี เป็นสิ่งที่ทุกคนพึงมี คุณธรรมนั้นมีหลายประการ เช่น พฤติกรรม 8 ประการ ดังนี้ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ หากคนในสังคมมีคุณธรรมยึดถือเป็นแนวปฏิบัติจะทำให้สังคมน่าอยู่ ซึ่งคุณธรรมก็มีด้วยกันหลายอย่าง จะช่วยให้คนในสังคมอยู่กันอย่างสงบสุข

ขนาด วิเชียรสาร (2559) ได้ศึกษาในเรื่องคุณธรรมนำความรู้ คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขของนักเรียน ตามแนวของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แยกเป็นพฤติกรรมที่แสดงออก และตัวบ่งชี้ สามารถสรุปเป็นตาราง ได้ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ พฤติกรรมที่แสดงออกและตัวบ่งชี้

คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ	พฤติกรรมที่แสดงออก	ตัวบ่งชี้
1. ขยัน	1. ตั้งใจปฏิบัติงาน 2. มีความเพียรพยายาม 3. ทำงานต่อเนื่อง	- มีความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่ การงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ในเรื่องที่ถูกที่ควร สุจริต มีความพยายาม ไม่ทอดทิ้ง กล้าเผชิญอุปสรรค รักงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง
2. ประหยัด	1. ใช้ทรัพย์สินของตนคุ้มค่า 2. รู้จักเก็บออมถนอมทรัพย์สิน 3. ใช้พลังงาน ทรัพยากรอย่าง ประหยัดคุ้มค่า	- รู้จักเก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สินสิ่งของ แต่พอประมาณให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ

ตาราง 1 (ต่อ)

คุณธรรมพื้นฐาน	พฤติกรรมที่แสดงออก	ตัวบ่งชี้
8 ประการ		
3. ซื่อสัตย์	1. ปฏิบัติตนเป็นคนพูดจริงทำจริง 2. ไม่ลักขโมย 3. ซื่อตรงต่อเวลา และหน้าที่	- มีความประพฤติตรงต่อเวลาทั้งต่อหน้าที่และต่อวิชาชีพ มีความจริงใจ ปลอดภัยจากรู้สึกเอนเอียง หรืออคติ ไม่ใช้เล่ห์กลคดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม รับรู้หน้าที่ของตนเองปฏิบัติอย่างเต็มที่และถูกต้อง
4. มีวินัย	1. ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด 2. ปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ 3. เป็นผู้ที่มีวินัยต่อตนเองและสังคม	- ปฏิบัติตนในขอบเขต กฎ ระเบียบของสถานศึกษา สถาบัน องค์กร และประเทศ โดยที่ตนยินดีปฏิบัติตามอย่างเต็มใจและตั้งใจยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับ และปฏิบัติ รวมถึงการมีวินัยทั้งต่อตนเองและสังคม
5. สุภาพ	1. มีกิริยามารยาทเรียบร้อย 2. พุดจาไพเราะ 3. แต่งกายสุภาพเรียบร้อย	- มีความอ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ มีสัมมาคารวะ เรียบร้อย ไม่ก้าวร้าว รุนแรง หรือวางอำนาจข่มผู้อื่นทั้งโดยวาจาและท่าทาง เป็นผู้ที่มีมารยาทดีงามวางตนเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย
6. สะอาด	1. ร่างกายสะอาด 2. เครื่องแต่งกาย เครื่องใช้ สะอาด 3. รักษาความสะอาดสิ่งแวดล้อม	- รู้จักรักษาร่างกาย ที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้องตามสุขลักษณะ ผีปนจิตไม่ให้อับชื้น มีความแจ่มใสอยู่เสมอ ปราศจากความมัวหมองทั้งกาย ใจ และสภาพแวดล้อม มีความผ่องใส เป็นที่เจริญตา ทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น

ตาราง 1 (ต่อ)

คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ	พฤติกรรมที่แสดงออก	ตัวบ่งชี้
7. สามัคคี	1. ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 2. ไม่ทะเลาะวิวาท 3. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	- เปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับทราบของตน ทั้งในฐานะผู้นำ และผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อ การรวมพลังช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อให้การทำงานสำเร็จลุล่วง สามารถแก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้ง ได้ เป็นผู้มีเหตุผลยอมรับความแตกต่าง ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิด และความเชื่อ พร้อมทั้งจะปรับตัว เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติและสมานฉันท์
8. มีน้ำใจ	1. เอื้ออาทรต่อผู้อื่นด้วยความ เต็มใจ 2. ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นอย่าง สม่ำเสมอ 3. ร่วมบริจาคทรัพย์สิน/สิ่งของ	- เป็นผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น เห็นอกเห็นใจ และเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์และผู้ที่มี ความเดือดร้อน มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยร่างกาย และสติปัญญา ลงมือปฏิบัติการ เพื่อบรรเทาปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์ สิ่งที่ดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน

ที่มา: ชมนาด วิเชียรสาร (2559)

ความจำเป็นในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน

จริยธรรมเป็นหลักประพฤติปฏิบัติที่พึงงามของคนในสังคม หากคนในสังคมประพฤติปฏิบัติ
แต่ในสิ่งที่ดีและถูกต้องก็จะให้สังคมเกิดความสุข ดังนั้น จริยธรรมจึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อ
คนในสังคม ได้มีผู้กล่าวถึงความจำเป็นของการส่งเสริมจริยธรรมในสังคมไว้ดังนี้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2557) ได้ให้แนวทางการจัดการศึกษาในปัจจุบันไว้ว่า
“ต้องเป็นทางการจัดการศึกษาที่เน้นคุณธรรม จริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ ผู้เรียนจะเป็นคนที่มีคุณภาพ

เป็นทั้งคนเก่ง คนดี ที่มีแนวทางในการดำเนินชีวิตในสังคมที่ถูกต้อง ไม่ก่อให้เกิดปัญหาในสังคม และประเทศชาติในอนาคต” และได้ให้แนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้เรียน สรุปได้ว่า ควรมีนโยบายที่ชัดเจน โดยการจัดให้มีหลักสูตรการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเชิงปฏิบัติการแก่ผู้เรียน เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติและนำความรู้ไปใช้ให้ถูกทาง ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม และต่อประเทศชาติ คุณธรรม จริยธรรม ที่โรงเรียนควรสร้างให้แก่ผู้เรียน ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความอดทน และความอดสาหัส เป็นต้น

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต, 2564) กล่าวถึงแนวทางการส่งเสริมจริยธรรม ในสังคมไทยไว้ว่า “สิ่งที่สังคมไทยต้องการอย่างมาก คือ พลังทางจริยธรรมที่ยึดเหนี่ยวผู้คนให้สัมพันธ์ต่อกันด้วยความเกื้อกูลและร่วมสร้างสังคมไทยให้น่าอยู่” และกล่าวถึงการส่งเสริมจริยธรรม เพื่อรับมือกับปัญหาของยุคโลกาภิวัตน์ สรุปได้ว่า จริยธรรมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตและสังคม ในยุคที่คนร่ำร้องถึงจริยธรรม ในสภาพสังคมที่เสื่อมโทรมทางจิตใจจำเป็นต้องเร่งรัดการส่งเสริม จริยธรรมและพัฒนาจิตใจเป็นพิเศษ รวมถึงการพัฒนาจริยธรรมชนิดที่ต้องเตรียมรับมือไว้ให้พร้อมกับการพัฒนาคุณใหม่ที่กำลังจะมาถึงพร้อม ๆ กับความเจริญทางวัตถุต่าง ๆ ที่กำลังจะตามมาในอนาคต

ปราชญา กล้าผจญ (2544) ได้กล่าวถึงปัญหาต่าง ๆ มากมายที่รุมเร้าสังคมไทย และส่งผล ไปยังเด็กและเยาวชนของชาติ มีความคิดและประพฤติไปในทางที่เสื่อมลง ควรที่จะต้องเน้น ให้ความสำคัญและมีความจำเป็นในการเร่งปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมต่อเยาวชนไทยทั่วประเทศ

ทิตนา แคมมณี (2556) กล่าวถึงความจำเป็นของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมว่า สถานการณ์และสภาพบ้านเมืองของประเทศไทยในปัจจุบัน การที่ประเทศมุ่งพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ อย่างมาก แม้จะก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ และความเจริญทางด้านวัตถุอย่างเห็นได้ชัด แต่ความเจริญและการพัฒนานั้นก็ไม่ได้ยั่งยืน เนื่องจากขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางด้านจิตใจ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ก่อให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในประเทศ จำนวนมาก ผลของความเจริญทางด้านวัตถุที่ขาดการพัฒนาทางจิตใจ เป็นที่มาของปัญหาสังคม ที่รุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ เช่น ปัญหายาเสพติด อาชญากรรม ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาการทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวง ปัญหาแหล่งอบายมุข แหล่งเร่ร่อนมั่วสุม เส่กณีเด็ก การใช้แรงงาน และละเมิดสิทธิเด็ก แหล่งเสื่อมโทรม มลภาวะ การจราจรและอุบัติเหตุ รวมทั้งปัญหาสุขภาพ ทั้งทางกายและทางจิต ซึ่งเป็นผลพวงของการพัฒนาทางวัตถุอย่างขาดความสมดุลกับการพัฒนา ทางด้านจิตใจทั้งสิ้น สะท้อนให้เห็นถึงความเสื่อมโทรมของสังคม ในภาวะเช่นนี้ คนไทยทุกคนจึงควร จะมาช่วยกันแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหอย่างจริงจัง เพื่อความสงบสุขของชีวิตและการพัฒนา ที่ยั่งยืนต่อไป

คณะกรรมการการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม วุฒิสภา (2558, น. 2-3) ได้กล่าวถึงสภาพปัจจุบันคุณธรรม จริยธรรม ของเด็กนักเรียน นักศึกษาและเยาวชนบางส่วน

ถูกละเลย จนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปในทางที่ไม่เหมาะสมและมีจำนวนมากขึ้น โดยแยกพฤติกรรมที่เป็นปัญหาออกเป็น 3 กลุ่ม พอสรุปได้ดังนี้

1. พฤติกรรมที่เป็นภัยร้ายแรงต่อสังคม ทำให้ประชาชนเสียชีวิต ทรัพย์สิน สังคมเดือดร้อน เช่น การยกพวกตีกัน แข่งรถบนถนนหลวง ประทุษร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ล่วงละเมิดทางเพศ ช่มชู้กระทำชำเรา โทรมหญิง ปล้น จี้ ฉกชิงวิ่งราว

2. พฤติกรรมที่จะก่อให้เกิดปัญหาต่อไปในอนาคต เช่น เยาวชนหญิงขาดความเป็นกุลสตรี ไม่รักษาวลสงวนตัว แต่งกายไม่สุภาพเรียบร้อย ไม่เอาใจใส่ที่จะเตรียมตัวเป็นแม่บ้าน ภรรยา และมารดาที่ดีของบุตร เยาวชนชายไม่ทำตัวสมเป็นสุภาพบุรุษที่มีความเข้มแข็ง อดทน เสียสละ สุภาพอ่อนโยน

3. เยาวชนทั้งหญิงและชายมีพฤติกรรมมั่วสุมทางเพศ เสพสารเสพติดของมีนเมา ทุกชนิด เทียวเตรีนยามวิกาล เข้าสถานเริงรมย์ ใช้จ่ายสุรุษสุร่าย ฟุ่มเฟือย แต่งกายชอบเลียนแบบ แฟชั่นและดารา ซึ่งไม่เหมาะสมกับประเพณีและวัฒนธรรมไทย ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดา มารดา ครู อาจารย์ ไม่เคารพผู้ใหญ่และผู้มีพระคุณ

สรุปได้ว่า ในสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ ปัจจุบัน เรามีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเร่งส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่คนในสังคม เพราะสภาพของสังคมปัจจุบันได้รับผลกระทบมากมายที่เกิดจากความเสื่อมถอยทางคุณธรรม จริยธรรม ทำให้คนเรียกร้องให้มีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม กันอย่างจริงจัง เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในวิถีของสังคมให้ถูกต้อง และช่วยให้สังคมสามารถดำรงอยู่ได้อย่างสงบและมีสันติ

ผู้บริหารสถานศึกษากับแนวทางการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2562) พบว่า ผลการวิจัยผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวทางและนโยบายการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม โดยมีการใช้กลยุทธ์ เช่น

1. การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม: เช่น การจัดค่ายคุณธรรม และกิจกรรมอาสาสมัคร และการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม

2. การบูรณาการคุณธรรมในหลักสูตร: การนำหลักการทางศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ในการสอน เน้นการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่ผสมผสานความรู้และคุณธรรมเข้าด้วยกัน

3. การสร้างบรรยากาศในโรงเรียนที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม: การส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่มีความรัก ความสามัคคี และการเคารพซึ่งกันและกัน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานได้แก่ การมีส่วนร่วมของครูและผู้บริหาร การสนับสนุนจากชุมชน และการมีนโยบายที่ชัดเจน อุปสรรคที่พบได้แก่ ขาดทรัพยากร และการสนับสนุนทางการเงิน รวมถึงความขัดแย้งทางวัฒนธรรมและศาสนาในบางกรณี และมีข้อเสนอแนะให้มีการฝึกอบรมและพัฒนาผู้บริหารและครูในด้านการส่งเสริมคุณธรรม

และจริยธรรม การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน และการจัดสรรทรัพยากร ที่เพียงพอสำหรับกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2557) ได้ค้นพบผลจากโครงการวิจัยเรื่อง รูปแบบการสอน ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม โดยศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดิน เชิงคุณธรรม กล่าวโดยสรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบการสอนคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดผลนั้น มีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านวิธีการสอนในชั้นเรียน และการบริหารจัดการ ของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องด้วยการบริหารจัดการสถานศึกษาจะเกี่ยวข้องกับการกำหนด แนวทาง กลยุทธ์ รวมถึงการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการสนับสนุนการสอนคุณธรรมจริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรมโดยมีแนวทาง ดังนี้

1. วางกลยุทธ์บริหารจัดการพัฒนางานคุณธรรม

ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนด นโยบาย กลยุทธ์ และมาตรการพัฒนาการสอนคุณธรรม จริยธรรม โดยอยู่บนฐานการประยุกต์ใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาและองค์กรในพื้นที่ชุมชน อย่างคุ้มค่า การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และความเสี่ยงของสถานศึกษา เพื่อนำมาใช้ ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนคุณธรรม จริยธรรม กำหนดปฏิทินเวลาการปฏิบัติงาน ช่วงเวลาต่างๆ ที่ชัดเจน เพื่อให้ครูและผู้เกี่ยวข้องสามารถปรับกระบวนการทำงานของ สถานศึกษาให้เอื้อต่อการพัฒนารูปแบบการสอนคุณธรรม จริยธรรมที่มีประสิทธิภาพ เช่น การมีจุดเน้นที่ให้ความสำคัญพัฒนาคุณธรรม การเน้นวัดผลมากกว่าวัดกิจกรรม เน้นการทำงาน ที่มุ่งเน้นประสิทธิภาพ พัฒนาความสัมพันธ์เชิงสถาบันระหว่างองค์กรในพื้นที่/ชุมชน เช่น วัด แหล่งเรียนรู้ในชุมชน อาสาสมัครชุมชน ประชาชนชาวบ้าน นักจิตวิทยาเด็ก สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัด สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ฯลฯ

2. ปฏิรูประบบสนับสนุนประสิทธิภาพงานสอนคุณภาพ ในประเด็นดังต่อไปนี้

2.1 จัดทำฐานข้อมูลวิเคราะห์ประเมินทรัพยากรสถานศึกษาและองค์กรในพื้นที่ชุมชน เป็นระยะ และต่อเนื่อง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานให้ครูนำไปใช้อย่างเหมาะสมและจัดการเรียนการสอน คุณธรรม จริยธรรม

2.2 จัดทำฐานข้อมูลวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการสอน คุณธรรม ซึ่งข้อมูลที่เก็บจะเกี่ยวกับลักษณะนิสัย พฤติกรรม สภาพปัญหาครอบครัว ปัญหาชีวิต ฯลฯ หน้าที่หลักควรเป็นครูประจำชั้นที่จะเป็นผู้วิเคราะห์ มีระบบการบันทึกและการกระจายข้อมูล สู่ครูที่สอนในรายวิชาอื่น และส่งต่อข้อมูลไปสู่ระดับการศึกษาที่สูงขึ้น รวมถึงส่งต่อไปยังสถานศึกษา อื่นกรณีที่ผู้เรียนเข้าไปศึกษาต่อ

2.3 สนับสนุนด้านการวิเคราะห์ประเด็นท้าทายคุณธรรม โดยอาจจัดตั้งหน่วยวิเคราะห์ ปัญหาคุณธรรมที่เป็นกระแสในสังคม ชุมชน เช่น พนันบอล ยกพวกตีกัน ยาเสพติด การล่อลวง

ทางอินเทอร์เน็ต ฯลฯ โดยวิเคราะห์สถานการณ์ กระจายข้อมูลให้ครูเพื่อใช้สอนและหาแนวทางแก้ไข ป้องกันให้ทันทั่วถึง เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและสังคม

2.4 สนับสนุนองค์ความรู้ในการพัฒนาการสอนคุณธรรม สนับสนุนด้านข้อมูล องค์ความรู้ งานวิจัย เอกสารวิชาการที่มีคุณภาพ เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพ ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมผู้เรียน ซึ่งการสนับสนุนฐานข้อมูลนี้ อาจดำเนินการโดยสถานศึกษาเอง หรือเป็นการใช้ร่วมกับหน่วยงานอื่นที่มีการจัดทำขึ้นแล้วแบ่งกันใช้ เช่น สถานศึกษาอื่นใกล้เคียง เขตพื้นที่การศึกษา หรือกระทรวงศึกษาให้การสนับสนุน ฯลฯ บริหารจัดการความรู้เพื่อพัฒนางานสอนคุณธรรม การบริหารจัดการความรู้ (knowledge management) เพื่อสนับสนุนงานข้อมูล และองค์ความรู้ด้านการสอนด้านคุณธรรม จริยธรรมแก่ครูและผู้เกี่ยวข้อง ทั้งการรวบรวม และระบบการจัดเก็บ การแลกเปลี่ยน และการกระจายองค์ความรู้โดยการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความรู้ระหว่างกัน

2.5 จัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจเพื่อให้คำปรึกษาด้านคุณธรรมให้แก่ครูในการแก้ปัญหา และพัฒนากลุ่มเด็กที่เสี่ยงในการทำผิด โดยอาจเป็นการพัฒนาครูบางคนให้มีความรู้และทักษะ ในการเป็นที่ปรึกษาสำหรับผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงในการทำผิดคุณธรรม จริยธรรม ให้มีหน้าที่เป็นที่ปรึกษาเชี่ยวชาญในเรื่องนี้โดยเฉพาะ หรืออาจเชิญผู้รู้หรือนักจิตวิทยาจากองค์กรภายนอกเข้าร่วม ซึ่งนับเป็นการใช้ทรัพยากรร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความเชี่ยวชาญมากขึ้น เนื่องจากการแก้ปัญหาเด็กมีปัญหาหรือเป็นกลุ่มเสี่ยงแต่ละบุคคลจะต้องใช้ทรัพยากรสูง

3. พัฒนาครูและบุคลากรในด้านคุณธรรม

จัดกิจกรรมพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะที่ดี และทักษะด้านการจัดการเรียน การสอนคุณธรรม จริยธรรม ให้มีความสำคัญและเอาใจจริงเอาใจในการประเมินคุณธรรม จริยธรรมของ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ด้วยการประเมินจากคนหลากหลายกลุ่ม เช่น ผู้บริหารครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ฯลฯ และจัดทำดัชนีชี้วัดด้านประสิทธิภาพ การสอนคุณธรรม จริยธรรมของครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรร่วมกำหนดแผนการจัดการเรียนรู้ กระจายความรับผิดชอบ และปรึกษาหารือร่วมกันกับกลุ่มครูผู้สอนในแต่ละวิชา แต่ละช่วงชั้น เพื่อ บูรณาการสอนคุณธรรม จริยธรรม

4. บริหารกิจกรรมสำหรับผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

โดยวิเคราะห์ความต้องการกิจกรรมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมสำหรับผู้เรียน โดยวิเคราะห์จากกลุ่มผู้เรียน ผู้ปกครอง และคนในชุมชน เพื่อจัดกิจกรรมได้สอดคล้องตาม ความสนใจ ความต้องการ และสภาพปัญหาคุณธรรมจริยธรรมที่เกิดขึ้น การจัดกิจกรรม/โครงการที่มี ส่วนพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมทั้งทางตรงและทางอ้อมที่หลากหลาย เพื่อผู้เรียนจะได้รับการพัฒนา ได้ตามศักยภาพ ความถนัด และความสนใจ เพื่อใช้เสริมการเรียนการสอนในชั้นเรียน

โดยเป็นกิจกรรมที่มุ่งใช้ทรัพยากรที่มีในสถานศึกษาหรือชุมชนอย่างคุ้มค่า รวมถึงการจัดกิจกรรมเสริมช่วงปิดภาคเรียน เช่น ค่ายอาสาสมัครต่าง ๆ ค่ายคุณธรรม ฯลฯ เพื่อใช้เวลาว่างพัฒนาตนเอง และเกิดประโยชน์แก่ชุมชน โดยใช้ทรัพยากรในสถานศึกษาและชุมชนที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษากับแนวทางการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างมาก เพราะการบริหารจัดการสถานศึกษาจะเป็นกลไกสำคัญ ในการกำหนดทิศทาง กลยุทธ์ การพัฒนาครู รวมถึงการจัดสรรทรัพยากรในการพัฒนาผู้เรียนให้มี คุณธรรม จริยธรรม อันจะทำให้การพัฒนาการสอนคุณธรรม จริยธรรมมีโอกาสสำเร็จได้ ผู้บริหาร สถานศึกษาที่มีวิสัยทัศน์ สามารถกำหนดเป้าหมาย และแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมผู้เรียน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง และชุมชน พร้อมทั้งร่วมกันออกแบบ กิจกรรม รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องของของ คุณธรรม จริยธรรม ให้กับผู้เรียนได้อย่าง ต่อเนื่อง เหมาะสมกับบริบท และคุณธรรมอัตลักษณ์ของสถานศึกษา จะสามารถนำพาให้สถานศึกษา นั้น ๆ ดำเนินโครงการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

ความเป็นมาของโครงการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2563) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ไว้ว่า เป็นการดำเนินงานเพื่อสืบสานพระราชปณิธานเดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ตามพระราชประสงค์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้มอบหมายให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินงานตามนโยบายภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรม โดยร่วมหารือกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา สำหรับเยาวชนส่วนใหญ่ของประเทศให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ อีกทั้งรับผิดชอบในการจัดการศึกษา เพื่อให้เยาวชนทุกคน มีความรู้ ความสามารถ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ตามนโยบายของ กระทรวงศึกษาธิการโดยผลการหารือสรุปได้ว่าการพัฒนาคุณธรรมให้กับเยาวชนของชาติจำเป็นต้อง ดำเนินการจัดทำ “โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.” เพื่อพัฒนาโรงเรียนในระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานให้นักเรียน ครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาตระหนักรู้ เข้าใจและมีกระบวนการคิด อย่างมีเหตุผลซึมซับคุณค่าแห่งคุณธรรมความดีอย่างเป็นธรรมชาติและสร้างความรู้สึกลึกซึ้งซาบซึ้ง ทั่วถึงรวมทั้งสร้างเครือข่ายชุมชนองค์กรแห่งคุณธรรม โดยประสานความร่วมมือจากหน่วยงาน และองค์กร ที่ทำงานด้านคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนรูปแบบของโรงเรียนคุณธรรมนั้น เป็นเรื่องที่ไม่ซับซ้อนและทำ ได้ง่ายเป็นการลงทุนต่ำแต่ได้กำไรมาก และสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของ

นักเรียนได้จริงโดยหลักการของโรงเรียนคุณธรรมสามารถนำไปใช้ได้กับโรงเรียนในทุกศาสนา ไม่ผูกขาดกับศาสนาใดศาสนาหนึ่ง เปรียบเสมือนเป็นคุณธรรมสากล ที่จะช่วยให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ในโรงเรียน “ลดลง” และส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ “เพิ่มขึ้น” ซึ่งนับเป็นการพัฒนาเยาวชน ผู้ปกครอง และชุมชน ได้อย่างยั่งยืน

การขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.สู่การปฏิบัติ เป็นเรื่องที่ผู้บริหาร ครู นักเรียน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องภายในโรงเรียนต้องร่วมกันวางแผนร่วมกัน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ร่วมกันสร้างเครือข่ายในการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติผ่านแผนงาน/โครงการ/โครงการ/กิจกรรมรูปแบบต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและปรับเปลี่ยนเพื่อให้พฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เพิ่มขึ้น และตรงข้ามคือทำให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ให้ลดลง สร้างและพัฒนาให้มีองค์ความรู้/นวัตกรรมการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ร่วมกันตรวจสอบ นิเทศ ติดตาม จากทั้งภายในโดยผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง และภายนอกโดยศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์ของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

1. เพื่อให้ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ตระหนักรู้ เข้าใจ และมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ชี้นำคุณค่าแห่งคุณธรรมความดีอย่างเป็นธรรมชาติ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ภูมิใจในการทำความดี
2. เพื่อให้ผู้บริหาร ครู และนักเรียนสร้างเครือข่ายชุมชนองค์กรแห่งคุณธรรมโดยขอความร่วมมือจากหน่วยงาน และองค์กรที่ทำงานด้านคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน และมีความต่อเนื่อง

ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

1. จำนวนนักเรียนที่ได้รับการพัฒนาให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น
2. จำนวนผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับการพัฒนาให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น
3. จำนวนผู้บริหาร ครู และนักเรียน ที่ได้รับการปลูกฝังคุณธรรม 5 ประการคือ ความพอเพียง ความกตัญญู ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ และอุดมการณ์คุณธรรม

กรอบแนวคิดโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เป็นการดำเนินงานเพื่อสืบสานพระราชปณิธานเดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชรัชกาลที่ 9 ตามพระราชประสงค์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร รัชกาลที่ 10 โดยโรงเรียนแต่ละแห่งต้องวิเคราะห์คุณธรรมอัตลักษณ์ของตนเองเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม

จริยธรรมในโรงเรียน รวมไปถึงการพัฒนาผู้บริหารครู และนักเรียนตามกรอบแนวคิดโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ดังนี้

ตาราง 2 แสดงนิยามของคุณธรรมของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

คุณธรรม	นิยาม
พอเพียง	การดำรงชีวิตพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช โดยทำพอประมาณให้เหมาะสมกับตนเอง ไม่ฟุ้งเฟ้อ และฝึก ตนเองให้รู้จักความพอดี พอเหมาะ ถ้าไม่พอดี ไม่พอเหมาะก็จะเกิดความทุกข์ใจในใจได้
กตัญญู	เป็นคุณธรรมพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งในสังคมมนุษย์ต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ ได้แก่ พ่อ แม่ ครู อาจารย์ ญาติพี่น้อง เป็นต้น ความกตัญญูเป็นคุณธรรมที่มนุษย์ควรปฏิบัติ และไม่หลงลืมตัวเมื่อเกิดความสำเร็จต้องยกย่องเชิดชูบุพการีครู อาจารย์ และทุกคนที่มีส่วนร่วม
ซื่อสัตย์สุจริต	ยึดพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชที่ว่าความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง เด็ก ๆ จึงต้องฝึกฝนอบรมให้เกิดมีขึ้นในตนเอง เพื่อจักได้เติบโตขึ้นเป็นคนดีมีประโยชน์ และมีชีวิตที่สะอาด ที่เจริญมั่นคง(พระราชทานเพื่ออัญเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็กปีพุทธศักราช 2531)
ความรับผิดชอบ	ผู้บริหาร ครู อาจารย์ ต้องมีจิตสำนึกในบทบาท และหน้าที่ของตัวเอง และปฏิบัติหน้าที่ให้ดีที่สุด เคารพกฎเกณฑ์กติกาพร้อมให้ตรวจสอบการกระทำได้เสมอ โดยพร้อมใจกัน เพื่อให้อุทิศตนเพื่องานก้าวหน้าต่อยุคโลกาภิวัตน์ ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อสร้างคนดีให้บ้านเมือง
อุดมการณ์คุณธรรม	การเสริมสร้างหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยการบริหารหรือการปกครองที่มีความถูกต้อง มีความยุติธรรม ร่วมมือร่วมใจกันมุ่งมั่นให้ระบบการศึกษาของชาติดำเนินไปด้วยความมั่นคง ยั่งยืน ด้วยจิตสำนึก ทศนคติพฤติกรรมที่เต็มเปี่ยมด้วยคุณธรรม และจริยธรรม พร้อมทั้งใช้หลักการให้โอกาสประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้

ตัวชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม

1. มีอุดมการณ์คุณธรรมในการพัฒนาในโรงเรียนคุณธรรม
2. มีกลไกและเครื่องมือในการปฏิบัติคุณธรรมจริยธรรมร่วมกันทั้งโรงเรียน
3. มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มีคุณธรรม จริยธรรม ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น
4. พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดน้อยลง
5. มีกระบวนการมีส่วนร่วม และสร้างความรับผิดชอบจากผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียน
6. มีองค์ความรู้ นวัตกรรมด้านคุณธรรมฯ และบูรณาการไว้ในชั้นเรียน
7. เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านคุณธรรมฯ

มาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

ด้านโรงเรียน

1. การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรมของโรงเรียน
2. มีแผนพัฒนาคุณธรรม
3. คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนหรือกรอบแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
4. มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่างๆ อย่างต่อเนื่อง
5. สร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม
6. การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของโรงเรียน
7. ได้รับการยอมรับหรือยกย่องเชิดชูเกียรติจากหน่วยงานภายในหรือภายนอก

ด้านผู้บริหาร

1. มีความรู้ ความเข้าใจด้านคุณธรรม
2. มีกระบวนการบริหารงานที่เป็นระบบ
3. บริหารสถานศึกษาด้วยความโปร่งใส เป็นธรรมตรวจสอบได้
4. ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและได้รับการยอมรับหรือยกย่องเชิดชูเกียรติ

ด้านครู

1. ความรู้ความเข้าใจด้านคุณธรรม
2. การจัดการเรียนรู้ปลูกฝังและประเมินคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน
3. ความสามารถในการเป็นวิทยากรคุณธรรม
4. การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม
5. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
6. ความประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม
7. การยอมรับหรือยกย่องเชิดชูเกียรติ

ด้านนักเรียน

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม
2. โครงการคุณธรรม
3. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
4. เป็นผู้นำทางด้านคุณธรรม
5. การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม
6. พฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น

การขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.สู่การปฏิบัติ

“โครงการโรงเรียนคุณธรรม” เป็นโครงการที่ผู้บริหาร ครู นักเรียน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันวางแผนร่วมกันดำเนินงาน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน และหน่วยงานจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยสร้างการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง สร้างเครือข่ายในการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติผ่านแผนงาน โครงการ โครงการ/กิจกรรมรูปแบบต่างๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เพิ่มขึ้น และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ให้ลดลง สร้างและพัฒนาบุคลากรให้มีองค์ความรู้และนวัตกรรมการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ร่วมกันตรวจสอบ นิเทศ ติดตาม จากทั้งภายใน โดยผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง และภายนอก โดยศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

กิจกรรมในโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้มีนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยให้สถานศึกษา การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและบริบทของสถานศึกษา สำรวจความต้องการของครู และนักเรียน ในการดำเนินโครงการ กำหนดเป็นคุณธรรมอัตลักษณ์ของสถานศึกษา และวางแผนการดำเนินโครงการ กำหนดหลักการและเหตุผลของโครงการให้สอดคล้อง ตั้งเป้าหมายในการดำเนินโครงการ เพื่อลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนให้สูงขึ้น โดยในกิจกรรมของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. มีกิจกรรมหลักเกี่ยวกับการยกระดับคุณภาพของโรงเรียน จากโรงเรียน 1 ดาว เป็นโรงเรียน 2 ดาว 3 ดาว ตามลำดับ ทั้งนี้ในการดำเนินงานโครงการ มีคู่มือการดำเนินงานอย่างชัดเจน เปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชนท้องถิ่น และหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม อย่างแท้จริง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ได้ร่วมกับหน่วยงานที่บูรณาการการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ผู้เรียนอย่างหลากหลาย ประกอบด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) วัฒนธรรมจังหวัด เชียงราย สำนักงานพระพุทธศาสนา ครูพระสอนศีลธรรม วัด และหน่วยงานทางศาสนา มีการพัฒนา บุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีความพร้อมในการดำเนินโครงการโรงเรียน คุณธรรม สพฐ. มีการจัดอบรมพัฒนาครูด้านการพัฒนาผู้เรียนผ่านโครงการคุณธรรม อบรม กระบวนการโค้ชคุณธรรม เพื่อเป็นโค้ชให้กับนักเรียนในการจัดทำโครงการคุณธรรม เพื่อแก้ปัญหา คุณธรรม จริยธรรม ในโรงเรียน ทั้งระดับโรงเรียน และระดับห้องเรียน และมีโครงการที่มีเป้าหมาย ไปสู่การแก้ไขปัญหาคุณธรรม จริยธรรม ผู้เรียน ในหลายโครงการ ดังนี้ โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนวิถีพุทธ โครงการน้อมนำพระบรมราโชบายรัชกาลที่ 10 สู่การปฏิบัติ โครงการโรงเรียน สุจริต โครงการพัฒนาสถานศึกษาและหน่วยงานสู่องค์กรคุณธรรม และโครงการพัฒนาและขยายผลสู่ กระบวนการรับรองสู่โรงเรียนคุณธรรมของศูนย์คุณธรรม สถานศึกษาได้สอดแทรกการพัฒนาผู้เรียน ด้านคุณธรรม จริยธรรมผ่านกิจกรรมที่เป็นกิจวัตรต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดค่ายธรรมะ กิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ซึ่งมีหน่วยงานภายนอกให้การสนับสนุนด้านงบประมาณให้กับสถานศึกษาในบางส่วน นอกจากนี้ ทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายังมีแนวทางให้สถานศึกษา มีการจัดสภาพแวดล้อม ห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม พร้อมกับส่งเสริมการใช้สื่อเทคโนโลยี ในการวางแผน การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนา และการบริหารจัดการโดยเน้น การมีส่วนร่วม มีการดำเนินโครงการตามกิจกรรมที่วางแผนไว้ นิเทศ กำกับติดตามโดยผู้บริหาร ครู วิชาการ ครู ช่างชั้น และศึกษานิเทศก์ ตลอดถึงคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สรุปผล และรายงานผลอย่างเป็นระบบ สะท้อนผลการดำเนินโครงการ และปรับปรุงพัฒนาโครงการอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ส่งผลให้ครู ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และนักเรียน มีผลงานเกี่ยวกับการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. อย่างหลากหลาย ทั้งในกิจกรรมโรงเรียนดีมีที่ยืน ครูชนคนคุณธรรม ผู้สร้างและพัฒนาวัฒนธรรมสร้างสรรค์คนดี และผู้เรียนมีผลงานโครงการคุณธรรมเฉลิมพระเกียรติในหลวงรัชกาลที่ 9 ต่อเนื่องมาตลอดอย่างน้อย 3 ปี เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

จิระพงษ์ สุริยา (2563) ได้ศึกษา การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของ นักเรียนโรงเรียนสรรพวิทยาคม วัดภูประสงค์ เพื่อประเมินบริบทของโครงการ ประเมินปัจจัยนำเข้า ของโครงการ ประเมินกระบวนการดำเนินงานของโครงการ และประเมินผลผลิตของโครงการ ในด้านผลที่เกิดจากการดำเนินงานตามโครงการและความพึงพอใจที่มีต่อโครงการ โดยใช้รูปแบบ

การประเมิน CIPP กลุ่มตัวอย่าง คือผู้บริหารและครูโรงเรียนสรรพวิทยาคม คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ฉบับที่ 1 ประเมินโครงการด้านบริบท และด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ ฉบับที่ 2 ประเมินด้านกระบวนการดำเนินงานของโครงการ และฉบับที่ 3 ประเมินด้านผลผลิตและความพึงพอใจที่มีต่อโครงการ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1. ผลการประเมินบริบทของโครงการ โดยผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการโดยผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3. ผลการประเมินกระบวนการดำเนินงานของโครงการ โดยผู้บริหาร ครู และนักเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 4. ผลการประเมินผลผลิตของโครงการตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน พบว่า 4.1 ผลการประเมินพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน พบว่า ภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก 4.2 ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสรรพวิทยาคม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ชูชาติ แปลงล้วน (2564) ได้วิจัยเรื่อง การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินด้านสภาวะแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตของโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนบ้านบุญนาคน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้ CIPP Model กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง และนักเรียนปีการศึกษา 2561 จำนวน 248 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบประเมินและแบบสังเกตพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านสภาวะแวดล้อม ในภาพรวมและรายด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด 2) ด้านปัจจัยนำเข้า ในภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด 3) ด้านกระบวนการ ในภาพรวมและรายด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด 4) ด้านผลผลิตในภาพรวมมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด ดังนั้น ผลการประเมินตามมาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ทั้ง 4 ด้าน มีคุณภาพอยู่ในระดับดีเยี่ยม

นฤมล วิทยาวุฒิรัตน์ (2563) ได้วิจัยเรื่องการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนคลองเมืองพิทยาคม การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนอนุบาลห้วยทับทัน โดยใช้ CIPP Model ประกอบด้วย ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต กลุ่มเป้าหมายที่ใช้

ในการวิจัย จำนวนทั้งหมด 571 คน ประกอบด้วย ครู จำนวน 25 คน นักเรียน จำนวน 318 คน ผู้ปกครอง จำนวน 180 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 14 คน และผู้นำชุมชน จำนวน 34 คน ปีการศึกษา 2563 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสังเกต พฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน จำนวน 8 ฉบับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการประเมินบริบทของโครงการตามความคิดเห็นของครูอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง 2. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการตามความคิดเห็นของครูโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย 3. ผลการประเมินกระบวนการของโครงการ พบว่า กระบวนการดำเนินงานโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 4. ผลการประเมินผลผลิตของโครงการ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการดำเนินโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาผลการประเมินโครงการโดยรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า ผลการประเมินโครงการผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ทุกด้าน

อรรณพ เป็ดทอง และประกอบ ใจมั่น (2565) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินโครงการ เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์แก่นักเรียน โรงเรียนบ้านทวดทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 มีวัตถุประสงค์

- 1) เพื่อประเมินบริบท ของโครงการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์แก่นักเรียน โรงเรียนบ้านทวดทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1
- 2) เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการ
- 3) เพื่อประเมินกระบวนการของโครงการ
- 4) เพื่อประเมินผลผลิตของโครงการ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาประเมินครั้งนี้ประกอบด้วย ครูผู้สอน จำนวน 70 คน และนักเรียน เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 305 คน โดยครูผู้สอน เลือกแบบเจาะจงและนักเรียนเลือกโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิจัย พบว่า 1) ด้านบริบท พบว่า ตามความคิดเห็นในภาพรวมของครูผู้สอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ตามความคิดเห็นในภาพรวมของครูผู้สอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 3) ด้านกระบวนการ พบว่า ตามความคิดเห็นในภาพรวมของครูผู้สอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 4) ด้านผลผลิต พบว่า ตามความคิดเห็นในภาพรวมของครูผู้สอนและความคิดเห็นในภาพรวมของนักเรียน อยู่ในระดับมาก

พิยะภา ใจชื่อสมบูรณ์ (2563) ได้วิจัยเรื่อง “การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของ โรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง)” มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) ผลการประเมิน สภาพแวดล้อมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) 2) ผลการ ประเมินความพร้อมปัจจัยเบื้องต้นโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อ

ราษฎรบำรุง) 3) ผลการประเมินกระบวนการโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎรบำรุง) 4) ผลการประเมินผลผลิตโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎรบำรุง) และ 5) ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎรบำรุง) โดยใช้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ ประกอบด้วยผู้อำนวยการสถานศึกษา ข้าราชการครู จำนวน 33 คน ยกเว้นผู้วิจัย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 13 คน และนักเรียนโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ จำนวน 248 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 294 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือค่าความถี่ ร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการประเมินโครงการ พบว่า การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎรบำรุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน และระดับมาก 3 ด้าน โดยเรียงลำดับ ค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ด้าน สภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ตามลำดับผลการประเมินโครงการ พบว่า การประเมินด้านกระบวนการอยู่ในระดับมาก

วรชยา ประจำ (2563) ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่อง การประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนอนุบาลห้วยทับทัน โดยใช้รูปแบบการประเมินชิปปี้ (CIPP Model มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนอนุบาลห้วยทับทัน โดยใช้รูปแบบการประเมินชิปปี้ (CIPP Model) ประกอบด้วย ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินโครงการ จำนวนทั้งหมด 571 คน ประกอบด้วย ครู จำนวน 25 คน นักเรียน จำนวน 318 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 14 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 34 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง และผู้ปกครอง จำนวน 180 คน ได้มาโดยการเลือกแบบโควตา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม จำนวน 6 ฉบับ และแบบสังเกตพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน จำนวน 1 ฉบับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการประเมินพบว่า 1) ผลการประเมินบริบทตามความคิดเห็นของครู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินบริบทของโครงการตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับ 3) ผลการประเมินกระบวนการของโครงการตามความคิดเห็นของครู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 4) ผลการประเมินผลผลิตของโครงการ ผลการประเมินพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน พบว่า กลุ่มคุณธรรมเพื่อการพัฒนาตน โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อ

พฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ประกอบด้วย ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน และผู้นำชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

งานวิจัยต่างประเทศ

Willems, Denessen, Hermans & Vermeer (2012, pp. 1-17) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ
บุคลากรที่เป็นตัวอย่างในด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษาที่ทำหน้าที่เป็นตัวอย่าง
พลเมืองที่มีคุณธรรมในห้องเรียน ซึ่งพบว่าการเป็นแบบอย่างของครูในด้านคุณธรรมเป็นสิ่งสำคัญต่อ
การพัฒนาของนักเรียน ดังนั้นครูจึงเป็นผู้ที่ทรงคุณธรรมในการช่วยให้นักเรียนเป็นพลเมืองที่ดี
การเป็นต้นแบบที่ประสบความสำเร็จได้นั้นต้องมียุทธศาสตร์ประกอบ 4 ประการ เหล่านี้คือ 1) ครูต้องแสดง
พฤติกรรมที่ดีงามในห้องเรียน 2) นักเรียนต้องเห็นพฤติกรรมแบบนี้ 3) นักเรียนต้องยอมรับว่า
พฤติกรรมแบบนี้เป็นคุณธรรมที่ดี และ 4) นักเรียนต้องยึดหลักคุณธรรมไว้

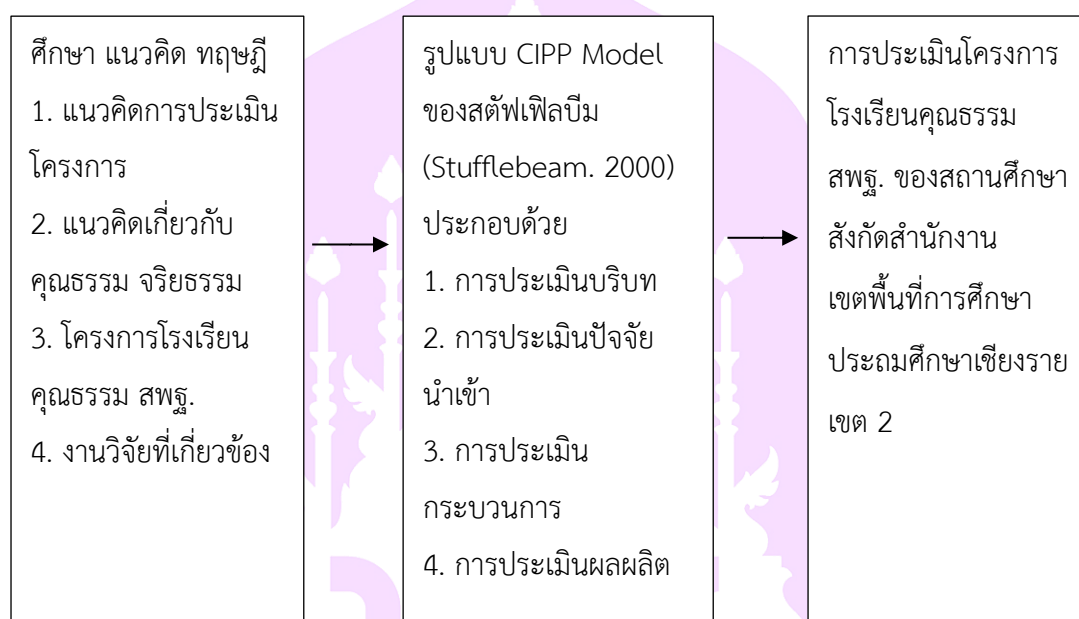
Nurlaela (2013, p. 154) ได้ศึกษาความสำคัญเกี่ยวกับการสอนคุณธรรมจริยธรรม
นักเรียนเป็นการลดความเสื่อมโทรมทางศีลธรรม ซึ่งการศึกษาเป็นวิธีที่ดีที่สุดผ่านการสร้างอุปนิสัย
ซึ่งการจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียน โดยการบูรณาการรูปแบบการศึกษา
เชิงจริยธรรม ผ่านการสร้างอุปนิสัย 5 ขั้นตอน คือ 1) สภาพสนับสนุนทางจริยธรรม 2) ทักษะ
ด้านคุณธรรม 3) การฝึกปฏิบัติ 4) การควบคุมตนเอง 5) การพัฒนาแนวคิด 116

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่กล่าวไว้ข้างต้นนั้น สรุปได้ว่า คุณธรรมจริยธรรม
มีความสำคัญอย่างยิ่งและเป็นค่านิยมพื้นฐานสำหรับการยึดถือและประพฤติปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกัน
ของสังคม ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่จะต้องสร้างให้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน การดำเนินการพัฒนา
และส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนให้ประสบความสำเร็จ ต้องอาศัยความร่วมมือกันทั้งผู้บริหาร
ครู ผู้ปกครอง ชุมชน ร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งจะต้อง
พัฒนาอย่างต่อเนื่อง และจะต้องดำเนินการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งการจัดประสบการณ์
การฝึกอบรมให้นักเรียน และบูรณาการผ่านการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ตลอดจนการเป็นแบบ
อย่างที่ดี เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้นักเรียนได้เติบโตเป็นคนดี คนเก่ง และอยู่ร่วมกันในสังคม
อย่างมีความสุข จะเห็นได้ว่าโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนมีคุณธรรมเพื่อการพัฒนาตน
คุณธรรมเพื่อการพัฒนาการทำงาน และคุณธรรมเพื่อการพัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยการจัด
กิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งผู้ประเมินได้นำหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และแนวทางการประเมินโครงการ
ดังกล่าวมาใช้สำหรับประเมิน โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินชิปปี้ (CIPP Model) ของสตีฟเฟิล
บีม เนื่องจากเป็นรูปแบบ การประเมินมีระบบแบบแผนชัดเจน มีกระบวนการรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้
สารสนเทศที่สมบูรณ์ และนำไปใช้ในการตัดสินใจคุณภาพและประสิทธิผลของโครงการ เพื่อให้มี
การดำเนินโครงการอย่างครอบคลุม ต่อเนื่อง เป็นระบบ

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหา แนวคิด เกี่ยวกับการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จึงได้กำหนดใช้รูปแบบการประเมินซิปป์ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพ 2 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2” ครั้ง ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 140 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 140 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,349 คน รวมจำนวน 1,489 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรในสถานศึกษาประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 306 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างถึงใน ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2560, น. 65) และใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ดังนี้

1. สุ่มแบบแบ่งกลุ่มตามอำเภอที่ตั้งของโรงเรียน 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอป่าแดด อำเภอแม่ลาว อำเภอพาน อำเภอแม่สรวย และอำเภอเวียงป่าเป้า
2. สุ่มแบบแบ่งชั้น ตามขนาดของโรงเรียน ร้อยละ 50 จากโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ของแต่ละอำเภอ
3. ใช้วิธีการเทียบบัญชีไตรยางศ์ ตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละโรงเรียน โดยได้กลุ่มตัวอย่างดังตาราง

ตาราง 3 แสดงกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยแยกตามโรงเรียน

ที่	โรงเรียน	อำเภอ	ผู้บริหาร	ครู	รวม	กลุ่มตัวอย่าง	
						ผู้บริหาร	ครู
1	บ้านม่วงคำ	พาน	1	5	6	1	1
2	บ้านสันติวัน	พาน	1	6	7	1	2
3	เจริญเมืองวิทยา	พาน	1	6	7	1	2
4	บ้านป่าแดงงาม	พาน	1	9	10	1	3
5	บ้านกล้วย	พาน	1	9	10	1	3
6	ธารทองวิทยา	พาน	1	9	10	1	3
7	ทานตะวันวิทยา	พาน	1	11	12	1	3
8	บ้านแม่อ่อนนอก	พาน	1	11	12	1	3
9	เวียงห้าวิทยา	พาน	1	11	12	1	3
10	ป่าแดงวิทยา	พาน	1	14	15	1	4
11	บ้านใหม่ท่าตันเกียง	พาน	1	14	15	1	4
12	ร่องธารวิทยา	พาน	1	14	15	1	4
13	สันกลางวิทยา	พาน	1	14	15	1	4
14	พานพสกสวัสดี	พาน	1	29	30	1	10
15	บ้านป่าตึง	เวียงป่าเป้า	1	6	7	1	2
16	บ้านป่าจั่น	เวียงป่าเป้า	1	6	7	1	2
17	บ้านห้วยโป่ง	เวียงป่าเป้า	1	6	7	1	2
18	บ้านเมืองน้อยฯ	เวียงป่าเป้า	1	9	10	1	3
19	บ้านหนองยาว	เวียงป่าเป้า	1	9	10	1	3
20	เวียงกาหลงวิทยา	เวียงป่าเป้า	1	10	11	1	3
21	บ้านโป่งเทวี	เวียงป่าเป้า	1	14	15	1	4
22	บ้านทุ่งม่าน	เวียงป่าเป้า	1	14	15	1	4
23	บ้านปางอ้ายห้วยชมภู	เวียงป่าเป้า	1	14	15	1	4
24	ทุ่งห้าราษฎร์สามัคคี วิทยา	เวียงป่าเป้า	1	14	15	1	4
25	บ้านโป่งเหนือ	เวียงป่าเป้า	1	14	15	1	4
26	บ้านโป่งนก	เวียงป่าเป้า	1	14	15	1	4

ตาราง 3 (ต่อ)

ที่	โรงเรียน	อำเภอ	ผู้บริหาร	ครู	รวม	กลุ่มตัวอย่าง	
						ผู้บริหาร	ครู
27	แม่ตะละวิทยา	เวียงป่าเป้า	1	14	15	1	4
28	บ้านแม่ปุ่นหลวง	เวียงป่าเป้า	1	15	16	1	5
29	โป่งน้ำร้อนวิทยา	เวียงป่าเป้า	1	16	17	1	5
30	ดอยเวียงผาพิทยา	เวียงป่าเป้า	1	17	18	1	5
31	อนุบาลเวียงป่าเป้า	เวียงป่าเป้า	1	26	27	1	8
32	ชุมชนบ้านป่าตึงงาม	แม่สรวย	1	6	7	1	2
33	บ้านป่าบงท้าว แก่นจันทร์	แม่สรวย	1	6	7	1	2
34	บ้านป่าถ่อนฯ	แม่สรวย	1	7	8	1	2
35	บ้านแม่ตาช้าง	แม่สรวย	1	7	8	1	2
36	บ้านปางก๊วฯ	แม่สรวย	1	7	8	1	2
37	บ้านขุนสรวย	แม่สรวย	1	7	8	1	2
38	บ้านมังกาล่า	แม่สรวย	1	8	9	1	2
39	บ้านดอนสลิ	แม่สรวย	1	11	12	1	3
40	บ้านเลาลี	แม่สรวย	1	11	12	1	3
41	ศรีถ้อยสุนทรราชภัฏ วิทยา	แม่สรวย	1	12	13	1	4
42	ชุมชนบ้านโป่ง	แม่สรวย	1	13	14	1	4
43	บ้านห้วยสะลักวิทยา	แม่สรวย	1	13	14	1	4
44	บ้านห้วยมะฆาง	แม่สรวย	1	13	14	1	4
45	บ้านห้วยน้ำเย็น	แม่สรวย	1	15	16	1	5
46	บ้านทุ่งพร้าวฯ	แม่สรวย	1	15	16	1	5
47	โป่งกลางน้ำ ประชาสรรค์	แม่สรวย	1	19	20	1	6
48	ชุมชนบ้านสันจำปา	แม่สรวย	1	22	23	1	7
49	บ้านหญ้าไซ	แม่สรวย	1	23	24	1	7
50	บ้านห้วยไคร้	แม่สรวย	1	23	24	1	7

ตาราง 3 (ต่อ)

51	ห้วยน้ำขุ่นวิทยา	แม่สรวย	1	34	35	1	11
52	อนุบาลแม่สรวย	แม่สรวย	1	34	35	1	11
53	ชุมชนดอยช้าง	แม่สรวย	1	35	36	1	11
54	บัวสลีวิทยา	แม่ลาว	1	9	10	1	3
55	อนุบาลจอมหมอกแก้ว	แม่ลาว	1	9	10	1	3
56	บ้านโป่งมอญ	แม่ลาว	1	10	11	1	3
57	ชุมชนบ้านป่าก่อดำ	แม่ลาว	1	11	12	1	3
58	ห้วยส้านยาววิทยา	แม่ลาว	1	12	13	1	4
59	บ้านสักพัฒนา	ป่าแดด	1	10	11	1	3
60	บ้านวังวิทยา	ป่าแดด	1	18	19	1	6
รวม			60	800	860	60	246
รวมกลุ่มตัวอย่าง						306	

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือจากการสังเคราะห์วิธีการที่ใช้ในการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 และการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีจำนวน 1 ชนิด คือ แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด และตำแหน่ง มีลักษณะเป็นแบบ Check List

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านบริบท 2) ด้านปัจจัยนำเข้า 3) ด้านกระบวนการ และ 4) ด้านผลผลิต มีลักษณะเป็น มาตราวัดประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert, 1997, p. 247) โดยกำหนดเกณฑ์น้ำหนักคะแนนของแบบสอบถามตอนที่ 2 ดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับการประเมินโครงการ อยู่ในระดับ มากที่สุด
 4 หมายถึง ระดับการประเมินโครงการ อยู่ในระดับ มาก
 3 หมายถึง ระดับการประเมินโครงการ อยู่ในระดับ ปานกลาง
 2 หมายถึง ระดับการประเมินโครงการ อยู่ในระดับ น้อย
 1 หมายถึง มีระดับการประเมินโครงการ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 1 ข้อ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

ทั้งนี้ ในการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ได้มีการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการประเมิน ประเด็นการประเมิน แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการประเมิน เครื่องมือที่ใช้ วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล และเกณฑ์ในการประเมิน กำหนดเป็นกรอบในการประเมิน ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 4 แสดงกรอบการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

วัตถุประสงค์ของการประเมิน	ประเด็นการประเมิน	แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการประเมิน	เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน	วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	เกณฑ์การประเมิน
1. เพื่อประเมินด้าน ความ บริบทของโครงการ โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของ สถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษา เชียงราย เขต 2	ความ เหมาะสมด้าน บริบทของ โครงการ	- ผู้บริหาร - ครู	แบบสอบถาม	- ค่าเฉลี่ย - ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	เกณฑ์การตัดสิน พิจารณาจากข้อ คำถามที่มีค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน มีค่า ไม่เกิน 1 แสดงว่า มีความเหมาะสม

ตาราง 4 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ของ การประเมิน	ประเด็น การประเมิน	แหล่งข้อมูล ที่ใช้ใน การประเมิน	เครื่องมือ ที่ใช้ใน การประเมิน	วิธีการ วิเคราะห์ ข้อมูล	เกณฑ์ การประเมิน
2 เพื่อประเมินด้าน ปัจจัยนำเข้าที่ใช้ใน การดำเนินโครงการ โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของ สถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษา เชียงราย เขต 2	ความ เหมาะสมด้าน ปัจจัยนำเข้า ที่ใช้ใน การดำเนิน โครงการ	- ผู้บริหาร - ครู	แบบสอบถาม	- ค่าเฉลี่ย - ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	เกณฑ์การตัดสิน พิจารณาจากข้อ คำถามที่มีค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน มีค่า ไม่เกิน 1 แสดงว่า มีความเหมาะสม
3. เพื่อประเมิน ด้านกระบวนการ โครงการโรงเรียน คุณธรรม สพฐ. ของ สถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษา เชียงราย เขต 2	ความ เหมาะสมด้าน กระบวนการ การดำเนิน โครงการ	- ผู้บริหาร - ครู	แบบสอบถาม	- ค่าเฉลี่ย - ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	เกณฑ์การตัดสิน พิจารณาจากข้อ คำถามที่มีค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน มีค่า ไม่เกิน 1 แสดงว่า มีความเหมาะสม

ตาราง 4 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ของ การประเมิน	ประเด็น การประเมิน	แหล่งข้อมูล ที่ใช้ใน การประเมิน	เครื่องมือ ที่ใช้ใน การประเมิน	วิธีการ วิเคราะห์ ข้อมูล	เกณฑ์ การประเมิน
4. เพื่อประเมินด้าน ผลผลิตของโครงการ การประเมิน โครงการโรงเรียน คุณธรรม สพฐ. ของ สถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษา เชียงราย เขต 2	4.1 คุณลักษณะ - ผู้บริหาร อันพึงประสงค์ - ครู ของนักเรียน ตามคุณธรรม อัตลักษณ์ของ โรงเรียน คุณธรรม สพฐ.		แบบสอบถาม	- ค่าเฉลี่ย - ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไปและส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าไม่เกิน 1 แสดงว่ามี ความเหมาะสม	เกณฑ์การตัดสิน พิจารณาจาก ข้อคำถามที่มี

2. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามโครงการ ดังนี้

2.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการ รวมถึงเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.2 กำหนดขอบเขตของการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. 4 ด้าน และกำหนดประเด็นที่ต้องการสร้างแบบสอบถาม 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Output)

2.3 สร้างแบบสอบถาม แล้วนำเครื่องมือเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุงให้เหมาะสม

2.4 นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ คุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย ให้สอดคล้องกับประเด็นที่กำหนด เสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3. การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 หาคุณภาพของเครื่องมือการประเมิน โดยนำเครื่องมือที่ตรวจแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง จากผู้มีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษา และการดำเนินโครงการโรงเรียน

คุณธรรม สพฐ. โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาว่าข้อคำถามแต่ละข้อมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์หรือไม่ ตามเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

ให้คะแนน +1 หมายถึง ถือว่า สอดคล้อง

ให้คะแนน 0 หมายถึง ถือว่า ไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง

ให้คะแนน -1 หมายถึง ถือว่า ไม่สอดคล้อง

3.2 นำผลการพิจารณาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ของผู้เชี่ยวชาญ นั้น คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) แล้วเลือกดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไปไว้ใช้ จากผลการวิเคราะห์ ข้อคำถามในการวิจัยครั้งนี้ทุกข้อมีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 ทุกข้อ ซึ่งถือว่าเป็นข้อคำถามที่อยู่ในเกณฑ์ความตรงเชิงเนื้อหา

3.3 ปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้มีความตรงตามเนื้อหารวมถึง การใช้ภาษาและนำไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบ

3.4 นำแบบสอบถามที่ได้ทำการตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliabilities) โดยนำไปทดสอบ (Try-out) กับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 จำนวน 30 ชุด โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach, 1990) กำหนดให้ค่าความเชื่อมั่นของสัมประสิทธิ์ แอลฟาไว้ที่ 0.70 ขึ้นไป

3.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ไปหาคุณภาพ วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของ แบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.98 ซึ่งเป็นค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับ จัดทำแบบสอบถามฉบับ สมบูรณ์ แล้วนำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนนี้

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงราย ถึงผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 306 ฉบับ
2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และส่ง Link แบบสอบถามผ่าน Google Form ภายในเวลา 2 สัปดาห์
3. รวบรวมข้อมูลจากการตอบกลับ จำนวน 306 คน คิดเป็นร้อยละ 100
4. นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยวิธีการหาค่าความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์แบบสอบถามการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ด้านสภาพแวดล้อมความพร้อมของปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต วิเคราะห์โดยการหาเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติใช้วิธีจำแนกโดยนำค่าเฉลี่ย ของคะแนนที่ได้จาก การตอบแบบสอบถามไปเทียบกับค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ มาแปลผลตามเกณฑ์ ของ เบสท์และคาน (บุญชม ศรีสะอาด, 2558)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับ น้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์หาค่าสถิติ จัดตารางแปลความหมายจากตาราง อภิปรายผล และสรุปผลการวิจัยในรูปแบบการบรรยาย โดยการอธิบายแบบความเรียง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ด้วยวิธีทางสถิติ ดังต่อไปนี้

สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การวิเคราะห์หาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ใช้การวิเคราะห์หาค่า ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาข้อคำถามสอดคล้องกับนิยามศัพท์หรือไม่ซึ่งในการวิจัยในครั้งนี้ โดยแต่ละคนพิจารณาลงความเห็นและให้คะแนน ดังนี้

+1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความแน่ใจว่า ข้อคำถามสอดคล้องกับเนื้อหา

0 เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความไม่แน่ใจว่า ข้อคำถามสอดคล้องกับเนื้อหา

-1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความแน่ใจว่า ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับเนื้อหา

ให้ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.67-1.00

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัย ดังนี้

1. ค่าร้อยละ (Percentage)

2. ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean)

3. ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ซึ่งเมื่อรวบรวมข้อมูลแล้วได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังที่จะนำเสนอต่อไปนี้

ในการนำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

การศึกษาการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผู้วิจัยนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ตาราง 5 แสดงผลการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = 306)	ร้อยละ (%)
1. เพศ		
ชาย	121	39.5
หญิง	185	60.5
รวม	306	100
2. อายุ		
20-30 ปี	91	29.7
31-40 ปี	106	34.9
41-50 ปี	59	19.1
50 ปี ขึ้นไป		
รวม	306	100
3. ระดับการศึกษาสูงสุด		
ระดับปริญญาตรี	150	48.8
ระดับปริญญาโท	151	49.4
ระดับปริญญาเอก	5	1.7
รวม	306	100
4. ตำแหน่ง		
ผู้บริหารสถานศึกษา	98	31
ครูรณ.ผอ.	8	1.97
ครูผู้สอน	200	67.03
รวม	306	100

จากตาราง 5 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 60.5 มีอายุอยู่ระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 106 คน คิดเป็น 34.9 ระดับการศึกษาสูงสุดปริญญาโท จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 49.4 ตำแหน่งครูผู้สอน จำนวน 200 คน ร้อยละ 67.03

**ตอนที่ 2 ผลการศึกษาการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2**

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Standard Deviation) ในภาพรวมดังตาราง 6 และรายด้านดังตาราง 7-10 ดังนี้

**ตาราง 6 แสดงผลค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม
สพฐ. ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
โดยภาพรวม**

ด้านที่	การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.	(n = 306)		แปลผล	ลำดับ ที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านบริบท (Context Evaluation)	4.42	0.68	มาก	1
2	ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)	4.08	0.78	มาก	4
3	ด้านกระบวนการ (Process Evaluation)	4.19	0.70	มาก	3
4	ด้านผลผลิต (Product Evaluation)	4.39	0.69	มาก	2
รวมเฉลี่ย		4.27	0.71	มาก	

จากตารางที่ 6 พบว่า ผลการวิเคราะห์การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$ S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่ 4 การประเมินบริบท (Context Evaluation) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.68) รองลงมาคือ ด้านที่ 4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.69) และ ด้านที่ 3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.70) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านที่ 2 การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.78)

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
ด้านบริบท

ข้อ	ด้านบริบท	(n = 306)		แปลผล	ลำดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	โครงการมีความสอดคล้องกับความต้องการของครูและนักเรียน	4.41	0.69	มาก	5
2	โครงการมีความเหมาะสมและจำเป็นในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน	4.30	0.72	มาก	7
3	หลักการและเหตุผลของโครงการมีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทและสภาพปัจจุบันปัญหาของโรงเรียน	4.28	0.75	มาก	8
4	หลักการและเหตุผลของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ และ สพฐ.	4.55	0.62	มากที่สุด	1
5	หลักการและเหตุผลของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2	4.51	0.67	มากที่สุด	2
6	เป้าหมายของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน สามารถแก้ปัญหา พฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของผู้เรียนได้	4.45	0.68	มาก	4
7	โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สามารถพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพของโรงเรียนได้	4.48	0.65	มาก	3
8	โครงการเปิดโอกาสให้ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้นำชุมชน และผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนา	4.41	0.70	มาก	6
รวมเฉลี่ย		4.42	0.68	มาก	

จากตาราง 7 พบว่า การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ด้านบริบท พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.68) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ 4 หลักการและเหตุผลของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ และ สพฐ. อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.62) รองลงมาคือ ข้อที่ 5 หลักการและเหตุผลของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.67) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อ 4 หลักการและเหตุผลของโครงการมีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทและสภาพปัจจุบันปัญหาของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.75)

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ด้านปัจจัยนำเข้า

ข้อ	ด้านปัจจัยนำเข้า	(n = 306)		แปลผล	ลำดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ผู้รับผิดชอบโครงการมีความรู้ ความเข้าใจ และความพร้อมในการดำเนินโครงการ	4.08	0.71	มาก	6
2	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการ อย่างชัดเจน เพียงพอ และเหมาะสม	4.21	0.76	มาก	5
3	โรงเรียนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจด้านการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	4.33	0.78	มาก	1
4	วิทยากรที่ให้ความรู้ในการดำเนินงาน มีความรู้ ความสามารถเหมาะสม	4.26	0.75	มาก	4
5	มีงบประมาณในการดำเนินโครงการอย่างเพียงพอ	3.67	0.91	มาก	9
6	ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจาก หน่วยงานต้นสังกัด ชุมชน และหน่วยงานอื่น ๆ	3.67	0.93	มาก	10
7	มีอาคารสถานที่ และบรรยากาศ ในสถานศึกษาเอื้อต่อการดำเนินโครงการ	4.07	0.81	มาก	7

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อ	ด้านปัจจัยนำเข้า	(n = 306)		แปลผล	ลำดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
8	มีความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และเทคโนโลยีในการดำเนิน โครงการ	3.91	0.75	มาก	8
9	โครงการมีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ปรัชญา พันธกิจ และแผนกลยุทธ์ของ โรงเรียน	4.31	0.71	มาก	2
10	ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการ โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	4.30	0.70	มาก	3
รวมเฉลี่ย		4.08	0.78	มาก	

จากตาราง 8 การประเมินโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.78) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อ 3 โรงเรียนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.78) รองลงมา คือข้อ 9 โครงการมีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ปรัชญา พันธกิจ และแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.71) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือข้อ 5 มีงบประมาณในการดำเนินโครงการอย่างเพียงพอ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.91) และข้อ 6 ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัด ชุมชน และหน่วยงานอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.93)

ตาราง 9 แสดงผลค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ด้านกระบวนการ

ข้อ	ด้านกระบวนการ	(n = 306)		แปลผล	ลำดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	มีการศึกษาสภาพปัญหาในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมผู้เรียน เพื่อนำมาวางแผนการดำเนินโครงการ	4.26	0.67	มาก	2
2	มีการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม อย่างถูกต้องเป็นปัจจุบัน สะดวกต่อการนำไปใช้วางแผน	4.15	0.67	มาก	13
3	มีการจัดทำแผนและกำหนดกิจกรรมในโครงการ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	4.22	0.69	มาก	4
4	มีการวางแผนการดำเนินงานและกำหนดปฏิทินการดำเนินงานอย่างชัดเจน	4.22	0.74	มาก	5
5	มีการดำเนินแต่ละกิจกรรมในโครงการตามขั้นตอนที่กำหนด	4.19	0.70	มาก	7
6	การดำเนินกิจกรรมหลักในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของโครงการเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง	4.28	0.68	มาก	1
7	มีการประสานงานความร่วมมือของบุคลากรในการดำเนินโครงการ	4.24	0.77	มาก	3
8	มีการตรวจสอบการดำเนินโครงการเพื่อพัฒนา และปรับปรุงวิธีการดำเนินงานระหว่างการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ	4.16	0.69	มาก	9
9	มีการบันทึกผลการดำเนินแต่ละกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจุบัน	4.16	0.71	มาก	11
10	บุคลากรมีส่วนร่วมในการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลแต่ละกิจกรรมตามโครงการ	4.19	0.68	มาก	6

ตาราง 9 (ต่อ)

ข้อ	ด้านกระบวนการ	(n = 306)		แปลผล	ลำดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
11	มีการสรุปผลการประเมินอย่างเป็นระบบ	4.15	0.70	มาก	12
12	มีการรายงานผลการประเมินโครงการให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ	4.16	0.70	มาก	9
13	นำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงพัฒนาโครงการอย่างต่อเนื่อง	4.19	0.71	มาก	8
รวมเฉลี่ย		4.19	0.70	มาก	

จากตาราง 9 การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ด้านกระบวนการ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ 2 การดำเนินกิจกรรมหลักในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของโครงการเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.68) รองลงมาคือข้อที่ 1 มีการศึกษาสภาพปัญหาในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมผู้เรียน เพื่อนำมาวางแผนการดำเนินโครงการ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.67) ส่วนข้อที่ 2 มีการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม อย่างถูกต้องเป็นปัจจุบัน สะดวกต่อการนำไปใช้วางแผน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.67)

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ด้านผลผลิต

ข้อ	ด้านผลผลิต	(n = 306)		แปลผล	ลำดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ผู้เรียนมีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	4.53	0.67	มากที่สุด	1
2	ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน	4.42	0.66	มาก	4
3	ผู้เรียนมีระเบียบวินัย เคารพกฎกติกาของโรงเรียน รู้จักการเคารพผู้ใหญ่	4.33	0.71	มาก	10

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อ	ด้านผลผลิต	(n = 306)		แปลผล	ลำดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
4	ผู้เรียนมีจิตอาสา มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงาม เพื่อส่วนรวม	4.39	0.68	มาก	6
5	ผู้เรียนรู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง รู้จักอดออมไว้ใช้ เมื่อยามจำเป็น	4.38	0.69	มาก	7
6	ผู้เรียนมีความกตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ ผู้มีพระคุณ	4.49	0.69	มาก	3
7	ผู้เรียนคิดเอง ทำเอง แก้ปัญหาเอง ได้จาก การทำโครงการคุณธรรม	4.42	0.71	มาก	5
8	พฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น	4.35	0.70	มาก	9
9	โรงเรียนมีการยกระดับการพัฒนาคุณธรรม ในระดับที่สูงขึ้น	4.53	0.68	มากที่สุด	2
10	บุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนเป็น แบบอย่างที่ดีและมีอุดมการณ์คุณธรรม	4.36	0.70	มาก	8
รวมเฉลี่ย		4.42	0.69	มาก	

จากตาราง 10 การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ด้านผลผลิต พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.69) เมื่อพิจารณารายด้านและรายข้อ พบว่า ข้อที่ 1 ผู้เรียนมีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.67) รองลงมาคือ ข้อที่ 9 โรงเรียนมีการยกระดับการพัฒนาคุณธรรมในระดับที่สูงขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.68) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อที่ 7 ผู้เรียนมีระเบียบวินัย เคารพกฎกติกาของโรงเรียน รู้จักการเคารพผู้ใหญ่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.71)

ตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ในโรงเรียน วิเคราะห์เนื้อหาและสรุปจากคำตอบ ได้ดังนี้

ตาราง 11 แสดงความถี่จากการแสดงความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ต่อการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ต่อการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.	ความถี่
1. เป็นโครงการที่ดี มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะทางด้านคุณธรรม จริยธรรมผ่านการปฏิบัติจริง ทำให้มีพัฒนาการทั้งทางด้านวิชาการและพฤติกรรม สมควรดำเนินการต่อไป	183
2. ควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการดำเนินงานเพิ่มมากขึ้น และให้โอกาสองค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้กับผู้เรียน มากขึ้น	47
3. ควรมีการจัดค่ายคุณธรรมเพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนตระหนักถึงวัฒนธรรมไทยให้มากขึ้น มีการทำโครงการคุณธรรม เพื่อให้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง เน้นกระบวนการ เพื่อให้เกิดการพัฒนาไปสู่การมีคุณธรรมเป้าหมาย หรือคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน	31
4. ควรสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินโครงการ ทั้งจากภายในและภายนอก โดยเฉพาะสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานต้นสังกัด อย่างต่อเนื่อง	24
5. ควรดำเนินการอย่างจริงจัง มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง	13
6. ควรมีการแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจน และพัฒนาให้ทันกับยุคสมัย ตอบสนอง ความต้องการของผู้เรียน และความท้าทายที่เกิดขึ้น	5
7. อื่น ๆ	3
รวม	306

จากตารางที่ 11 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ จำนวน 183 คน จากทั้งหมด 306 คน คิดเป็นร้อยละ 59.80 มีความเห็นว่า โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เป็นโครงการที่ดี มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะทางด้านคุณธรรม จริยธรรมผ่านการปฏิบัติจริง ทำให้มีพัฒนาการทั้งทางด้านวิชาการและพฤติกรรม สมควรดำเนินการต่อไป รองลงมา คือควรพัฒนา

บุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการดำเนินงานเพิ่มมากขึ้น และให้โอกาสองค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้กับผู้เรียนมากขึ้น จำนวน 47 คน จากทั้งหมด 306 คน คิดเป็นร้อยละ 15.36 และที่ีมีความถี่ต่ำสุด คือ ประเด็นอื่น ๆ มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน 3 คน จากทั้งหมด 306 คน คิดเป็นร้อยละ 0.98

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยเรื่อง ประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เพื่อประเมินบริบทของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เพื่อประเมินกระบวนการของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 และเพื่อประเมินผลผลิตโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ บุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 306 คน ซึ่งได้มาโดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1907) และใช้วิธีการสุ่มแบบวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ดังนี้

1. สุ่มแบบแบ่งกลุ่มตามอำเภอที่ตั้งของโรงเรียน 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอป่าแดด อำเภอแม่ลาว อำเภอพาน อำเภอแม่สรวย และอำเภอเวียงป่าเป้า
2. สุ่มแบบแบ่งชั้น ตามขนาดของโรงเรียน ร้อยละ 50 จากโรงเรียนขนาดเล็กขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ของแต่ละอำเภอ
3. ใช้วิธีการเทียบบัญญัติไตรยางศ์ ตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะปลายปิดเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามที่มีลักษณะปลายปิด มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับเกี่ยวกับความคิดเห็นการดำเนินโครงการ ใน 4 ด้าน ดังนี้ คือด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด เพื่อสอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินการโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ

เชิงพรรณนา เพื่อหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผลการวิจัย
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผู้วิจัยอภิปรายผลในประเด็นที่สำคัญของการวิจัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. จากผลการวิจัยการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบริบท (Context Evaluation) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านผลผลิต (Product Evaluation) และด้านกระบวนการ (Process Evaluation) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านที่ 2 ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ซึ่งมีรายละเอียดรายด้าน ดังนี้

1.1 ด้านบริบท (Context Evaluation) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ 4 หลักการและเหตุผลของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นของ กระทรวงศึกษาธิการ และ สพฐ. มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือข้อที่ 5 หลักการและเหตุผลของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 และข้อที่ 7 โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สามารถพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพของโรงเรียนได้ ตามลำดับ ส่วน ข้อที่ 1 หลักการและเหตุผลของโครงการมีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทและสภาพปัจจุบันปัญหาของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.2 ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ 3 โรงเรียนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือข้อที่ 9 โครงการมีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ปรัชญา พันธกิจ และแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน และข้อที่ 10 ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องตามลำดับ ส่วน ข้อที่ 5 มีงบประมาณในการดำเนินโครงการอย่างเพียงพอ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.3 ด้านกระบวนการ (Process Evaluation) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ 2 การดำเนินกิจกรรมหลักในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของโครงการเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ข้อที่ 1 มีการศึกษาสภาพปัญหา ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมผู้เรียน เพื่อนำมาวางแผนการดำเนินโครงการ ส่วนข้อที่ 2 มีการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรม อย่างถูกต้องเป็นปัจจุบัน สะดวกต่อการนำไปใช้วางแผน มีค่าเฉลี่ย

1.4 ด้านที่ 4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านและรายข้อ พบว่า ข้อที่ 1 ผู้เรียนมีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือข้อที่ โรงเรียนมีการยกระดับการพัฒนาคุณธรรม ในระดับที่สูงขึ้น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อที่ 7 ผู้เรียนมีระเบียบวินัย เคารพกฎกติกาของ โรงเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผู้วิจัยอภิปรายผลในประเด็นที่สำคัญของการวิจัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ผลการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1. ผลการวิจัยประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ด้านบริบท พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ ที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีการวิเคราะห์นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ สพฐ. และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 และชี้แจงและทำความเข้าใจกับสถานศึกษา สถานศึกษามีการเก็บรวบรวมข้อมูล สำนวจความคิดเห็นของผู้ปกครอง ประชุมหารือร่วมกันระหว่างครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 สภาพบริบทและความพร้อมของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิระพงษ์ สุริยา (2563) ที่ได้ศึกษาการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสรรพวิทยาคม ปีการศึกษา 2560 ด้านบริบท มีผลการประเมินในด้านความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของโครงการกับนโยบาย ความเหมาะสมของโครงการและความเป็นไปได้ของโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิจัยการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักเรียน โดยการอบรมพัฒนาจากวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสม และมีการกำหนดผู้รับผิดชอบในรูปแบบคณะกรรมการดำเนินโครงการอย่างชัดเจน เพียงพอและเหมาะสม ตัวโครงการมีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ปรัชญา พันธกิจ และแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีงบประมาณในการดำเนินการอย่างเพียงพอ แต่ยังต้องการสนับสนุนด้านงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัด ชุมชน และหน่วยงานอื่น อาคารสถานที่ และบรรยากาศในสถานศึกษาเอื้อต่อการดำเนิน มีความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้และเทคโนโลยีในการดำเนิน สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรัชยา ประจำ (2561) การประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนอนุบาลห้วยทับทันโดยใช้ CIPP Model ผลการวิจัย พบว่า ด้านบุคลากร และด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากและด้านอาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้ ด้านสื่อและอุปกรณ์ และด้านงบประมาณ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิจัยการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. พบว่า การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นลำดับที่สาม ที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการศึกษาสภาพปัญหาในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมผู้เรียนเพื่อนำมาวางแผนการดำเนินโครงการวางแผนโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. การดำเนินกิจกรรมหลักในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของโครงการเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง บุคลากรมีส่วนร่วมในการนิเทศ ติดตาม มีการสรุปรายงานผลการประเมิน และนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงพัฒนาโครงการอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของการประเมินโครงการของ นฤมล วิทยาวุฒิรัตน์ (2563) ได้วิจัยเรื่องการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ในโรงเรียนคลองเมืองพิทยาคม ผลการวิจัยพบว่าการประเมินกระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา เกี่ยวกับความร่วมมือของคณะทำงานและผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติงาน ปฏิบัติงาน บทบาทหน้าที่ ขั้นตอน จุดเด่น จุดด้อย การนิเทศติดตามผลและสิ่งที่ต้องแก้ไขในการดำเนินงาน ของโครงการในแต่ละโครงการย่อย พบว่า อยู่ในระดับมากทุกกิจกรรม และผ่านเกณฑ์การประเมิน และยังสอดคล้องกับผลการประเมินโครงการของ พิชยา ใจชื่อสมบูรณ์ (2563) ได้วิจัยเรื่อง “การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง)” ผลการประเมินโครงการ พบว่า การประเมินด้านกระบวนการอยู่ในระดับมาก

4. ผลการวิจัยการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. พบว่าด้านผลผลิต (Product Evaluation) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นลำดับที่สอง ที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า กิจกรรมในโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. มีหลากหลาย และสามารถปลูกฝังและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียน ทำให้ผู้เรียนมีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความกตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ ผู้มีพระคุณ สอดคล้องกับผลการประเมินโครงการของ พิชยะภา ใจชื่อสมบูรณ์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ผลการประเมินโครงการ พบว่า ด้านผลผลิตโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการประเมินของชูชาติ แผลงล้วน (2564) ได้วิจัยเรื่อง การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ผลการประเมินโครงการพบว่า ด้านผลผลิตในภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ ผู้เรียนมีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของอรรพรรณ เป็ดทอง และประกอบ ใจมั่น (2565) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์แก่นักเรียน โรงเรียนบ้านทวดทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านผลผลิต ตามความคิดเห็นในภาพรวมของครูผู้สอนและความคิดเห็นในภาพรวมของนักเรียนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือนักเรียนมีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยดังกล่าวมีข้อเสนอแนะ 2 ประการ คือ 1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และ 2) ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.1 ผลการวิจัยพบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักการและเหตุผลของโครงการ มีความสอดคล้องเหมาะสมกับนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ และ สพฐ. ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมครูและบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ให้สอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการและ สพฐ. เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนมากที่สุด

1.2 ผลการวิจัยพบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การได้รับงบประมาณหน่วยงานต้นสังกัด ชุมชน และหน่วยงานอื่น ๆ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัด ชุมชน และหน่วยงานอื่น เพื่อให้มีงบประมาณเพียงพอในการดำเนินงาน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

2.2 ควรศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

2.3 ควรศึกษาแนวทางดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยใช้ทรัพยากรและการมีส่วนร่วมของชุมชน ท้องถิ่น

บรรณานุกรม

- กมลนันท์ บุญกล้า. (2559). *ศึกษาการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านหนองปลาชี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียน*. สำนักพิมพ์กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา*. สำนักพิมพ์กระทรวงศึกษาธิการ.
- กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา. (2566). *รายงานผลการนิเทศประจำปีการศึกษา 2566*. สำนักพิมพ์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2.
- กองกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา. (2559). *คู่มือการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในนักศึกษา*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา.
- กัมพล ผลฤกษา. (2545). *การประเมินผลโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2557). *การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมในนักเรียน: แนวทางและความจำเป็น*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิระพงษ์ สุริยา. (2563). *การประเมินโครงการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนสรรพวิทยาคม*. *วารสารครูสภาวิทยาจารย์*, 1(3), 68-78.
- ชนาด วิเชียรสาร. (2559). *การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมในระบบการศึกษาไทย*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูชาติ แปลงล้วน. (2563). *การประเมินโครงการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนคุณธรรมสพฐ*. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(7), 381-382.
- ทิศนา ขมมณี. (2556). *ความจำเป็นของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2560). *ระเบียบวิธีวิจัย*. ยงสวัสดิ์อินเตอร์กรุ๊ป.
- ธีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ. (2556). *การประเมินโครงการ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- นฤมล วิทยาอุฒิรัตน์. (2561). การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนคลองเมืองพิทยาคม, วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2(4), 104-106.
- นาถอนงค์ วิริยา. (2556). การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมในระบบการศึกษาไทย. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุศลิน ช่างสลัก. (2559). เอกสารประกอบการเรียน รายวิชาทักษะการเรียนรู้ เรื่องการวิจัยอย่างง่าย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย นครพนม.
- ประชุม รอดประเสริฐ. (2547). การบริหารโครงการ (พิมพ์ครั้งที่ 7). เนติกุลการพิมพ์.
- ปราชญา กล้าจัญ. (2544). คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ. เบลโล่การพิมพ์.
- พจนีย์ แฝงศรีสาร. (2547). การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนปิ่นสร้อยแยลส์วิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่].
- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2564). พุทธวิธีในการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 26). สหธรรมิก.
- พิชิต ฤทธิจรรณ. (2557). หลักการวัดผลและประเมินผลการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 9). แฮส ออฟเคอร์มิสท์.
- พิชิต ฤทธิจรรณ. (2562). การประเมินโครงการ: แนวคิดและการประยุกต์ใช้. แฮส ออฟเคอร์มิสท์.
- พิยะภา ใจเชื้อสมบุญ. (2566). การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง). [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพะเยา].
- พิสนุ พงศ์ศรี. (2553). เทคนิควิธีประเมินโครงการ (พิมพ์ครั้งที่ 7). พรอพเพอร์ตี้พริ้นท์.
- มูลนิธิยุวสถิรคุณ. (2559). คู่มือการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียน. สำนักพิมพ์มูลนิธิยุวสถิรคุณ.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, (2560, 6 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. (เล่ม 134 ตอนที่ 40ก, น. 1-90). สืบค้นจาก <https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF>
- รัตนะ บัวสนธ์. (2556). รูปแบบการประเมิน CIPP และ CIPPEST มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและถูกต้องในการใช้ CIPP และ CIPPEST Evaluation Models: Mistaken and Precise Concepts of Applications. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 5(2), 7-24.
- วรรษยา ประจำ. (2561). การประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนเทศบาลสองนางใย เทศบาลมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม].

- สมคิด พรหมจ้อย. (2552). *เทคนิคการประเมินโครงการ* (พิมพ์ครั้งที่ 6). จตุพร ดีไซน์.
- สมหวัง พิชยาน์วัฒน์. (2557). *วิธีวิทยาการประเมิน: ศาสตร์แห่งคุณค่า* (พิมพ์ครั้งที่ 5). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)*. สำนักพิมพ์สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2544). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. เพ็ญฟ้า.
- สุณี หงส์วิเศษ. (2546). *การประเมินโครงการรณรงค์เพื่อป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนสังกัดเทศบาลตำบลแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี 1*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- สุลาวัลย์ แซ่ด่าน. (2559). *แนวทางการใช้การประเมินแบบ CIPP และ CIPPIest ในการพัฒนาโรงเรียน*. [รายงานวิจัย ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่].
- สุวิมล ตีรภานันท์. (2557). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรธรณ เป็ดทอง และประกอบ ใจมั่น. (2565). การประเมินโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่นักเรียน. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 20(89), 70-77.
- อุไรวรรณ ใจคำปัน. (2554). *การใช้ชุดกิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมชนบ้านแม่ฮาว จังหวัดลำปาง*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่].
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
<https://doi.org/10.1177/001316447003000308>
- Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale*, in *Attitude Theory and Measurement*. Wiley & Son.
- Nurlaela, S. (2013). The Importance of Teaching Moral Values to Students. *Journal of English and Education* 2013, 1(1), 154-162.
- Stufflebeam, D. L., & Zhang, G. (2017). *The CIPP Evaluation Model: How to Evaluate Improvement and Accountability*. Guilford Publications.

Willems, F., Denessen, E., Hermans, C. & Vermeer, P. (2012). Students' perceptions and teachers' self-ratings of modelling civic virtues: An exploratory empirical study in Dutch primary schools. *Journal of Moral Education*, 41(1), 1-17.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. นายสงว กองจักร รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
2. ดร. บุญยืน บุญภรณ์วิวัฒน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลจอมหมอกแก้ว
อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย
3. นายกิตติ โพธิสิทธิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียน ป่าแดงวิทยา
อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ภาคผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามประกอบการวิจัย

เรื่อง การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยข้อมูลที่ได้จะแปรผลการวิจัยในภาพรวม ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลรายฉบับ และใช้ประโยชน์เฉพาะการวิจัยนี้เท่านั้น ไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อท่านแต่ประการใด

2. แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด และตำแหน่ง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ ของผู้บริหารสถานศึกษา และครูของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำแนกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านบริบทด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติมปลายเปิด จำนวน 1 ข้อ

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบประเมินครั้งนี้เป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นางณภัทร นวลจัน

นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา

วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

() ชาย

() หญิง

2. อายุ

() 20-30 ปี

() 31-40 ปี

() 41-50 ปี

() 51-60 ปี

3. วุฒิการศึกษาสูงสุด

() ปริญญาตรี

() ปริญญาโท

() ปริญญาเอก

4. ตำแหน่ง

() ครู

() ผู้บริหารสถานศึกษา

ตอนที่ 2 การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นในด้านที่สอดคล้องกับสภาพจริง และตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยกำหนดเกณฑ์ระดับคะแนนดังนี้

5 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับ มากที่สุด

4 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับ มาก

3 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับ ปานกลาง

2 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับ น้อย

1 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับ น้อยที่สุด

การประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ด้านบริบท (Context)					
1. โครงการมีความสอดคล้องกับความต้องการของครูและนักเรียน					
2. โครงการมีความเหมาะสมและจำเป็นในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน					
3. หลักการและเหตุผลของโครงการมีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทและสภาพปัจจุบันปัญหาของโรงเรียน					
4. หลักการและเหตุผลของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ และ สพฐ.					
5. หลักการและเหตุผลของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2					
6. เป้าหมายของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน สามารถแก้ปัญหาพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของผู้เรียนได้					
7. โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สามารถพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพของโรงเรียนได้					
8. โครงการเปิดโอกาสให้ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้นำชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนา					
ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)					
1. ผู้รับผิดชอบโครงการมีความรู้ ความเข้าใจ และความพร้อมในการดำเนินโครงการ					
2. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการอย่างชัดเจน เพียงพอ และเหมาะสม					
3. โรงเรียนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน					

การประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
4. วิทยาการที่ให้ความรู้ในการดำเนินงาน มีความรู้ความสามารถ เหมาะสม					
5. มีงบประมาณในการดำเนินโครงการอย่างเพียงพอ					
6. ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัด ชุมชน และหน่วยงานอื่น ๆ					
7. มีอาคาร สถานที่ และบรรยากาศในสถานศึกษาเอื้อต่อการดำเนินโครงการ					
8. มีความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และเทคโนโลยีในการดำเนินโครงการ					
7. โครงการมีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ปรัชญา พันธกิจ และแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน					
8. ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง					
ด้านกระบวนการ (Process)					
1. มีการศึกษาสภาพปัญหาในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ผู้เรียน เพื่อนำมาวางแผนการดำเนินโครงการ					
2. มีการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรม อย่างถูกต้องเป็นปัจจุบัน สะดวกต่อการนำไปใช้วางแผน					
3. มีการจัดทำแผนและกำหนดกิจกรรมในโครงการโดยอาศัยการมีส่วนร่วม					
4. มีการวางแผนการดำเนินงานและกำหนดปฏิทินการดำเนินงานอย่างชัดเจน					
5. มีการดำเนินแต่ละกิจกรรมในโครงการตามขั้นตอนที่กำหนด					

การประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
6. การดำเนินกิจกรรมหลักในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของโครงการเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง					
7. มีการประสานงานความร่วมมือของบุคลากรในการดำเนิน โครงการ					
8. มีการตรวจสอบการดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาและ ปรับปรุงวิธีการดำเนินงานระหว่างการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ					
9. มีการบันทึกผลการดำเนินแต่ละกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เป็นปัจจุบัน					
10. บุคลากรมีส่วนร่วมในการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล แต่ละกิจกรรมตามโครงการ					
11. มีการสรุปผลการประเมินอย่างเป็นระบบ					
12. มีการรายงานผลการประเมินโครงการให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ					
13 นำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนาโครงการอย่าง ต่อเนื่อง					
ด้านผลผลิต (Output)					
1. ผู้เรียนมีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์					
2. ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน					
3. ผู้เรียนมีระเบียบวินัย เคารพกฎกติกาของโรงเรียน รู้จักการเคารพผู้ใหญ่					
4. ผู้เรียนมีจิตอาสา มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม					
5. ผู้เรียนรู้จักดำรงตนอยู่ โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น					

การประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
6. ผู้เรียนมีความกตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ ผู้มีพระคุณ					
7. ผู้เรียนคิดเอง ทำเอง แก้ปัญหาเอง ได้จากการทำโครงการ คุณธรรม					
8. พฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น					
9. โรงเรียนมีการยกระดับการพัฒนาคุณธรรมในระดับที่สูงขึ้น					
10. บุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนเป็นแบบอย่างที่ดี และมีอุดมการณ์คุณธรรม					

ตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
ท่านมีความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอย่างไรต่อการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม
สพฐ. ในโรงเรียนของท่าน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

แบบประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถาม
เรื่อง การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณา
 ร่างแบบสอบถามว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือไม่ ด้วยการให้คะแนน
 แต่ละ ข้อคำถามเพื่อการพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective : IOC) ของ
 แบบสอบถาม และรับข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้มีความ สมบูรณ์
 ยิ่งขึ้น การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input
 Evaluation) การประเมินด้านกระบวนการดำเนินงาน (Process Evaluation) และการประเมิน
 ด้านผลผลิต (Product Evaluation)

2. ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการ พัฒนา
 การศึกษา โดยผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลของท่านไว้เป็นความลับในการวิเคราะห์และนำเสนอ ผลการวิจัย
 เป็นภาพรวม

3. โปรดทำเครื่องหมาย ☒ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด
 ในการ ตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยมีความหมายดังนี้

+1 หมายถึง เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความแน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับเนื้อหา

0 หมายถึง เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับเนื้อหา

-1 หมายถึง เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความแน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้องกับเนื้อหา

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือในครั้งนี้

นางณภัทร นวลจัน
 นิสิตปริญญาโท หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

รายการประเมิน	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			R	IOC	ความหมาย
	1	2	3			
ตอนที่ 2 ด้านบริบท (Context)						
1. โครงการมีความสอดคล้องกับความต้องการ ของครูและนักเรียน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2. โครงการมีความเหมาะสมและจำเป็น ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3. หลักการและเหตุผลของโครงการ มีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบท และสภาพปัจจุบันปัญหาของโรงเรียน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
4. โครงการมีความสอดคล้องกับนโยบาย และจุดเน้นของ กระทรวงศึกษาธิการ และ สพฐ.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
5. หลักการและเหตุผลของโครงการโรงเรียน คุณธรรม สพฐ. สอดคล้องกับนโยบาย และจุดเน้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
6. เป้าหมายของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน สามารถแก้ปัญหา พฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของ ผู้เรียนได้	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
7. โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สามารถ พัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพของโรงเรียนได้	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
8. โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สามารถ พัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพของโรงเรียนได้	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
9. โครงการเปิดโอกาสให้ครู บุคลากร ทางการศึกษาผู้นำชุมชน และผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนา	+1	+1	+1	3	0.67	ใช้ได้

รายการประเมิน	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			R	IOC	ความหมาย
	1	2	3			
ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)						
1. ผู้รับผิดชอบโครงการมีความรู้ ความเข้าใจ และความพร้อมในการดำเนินโครงการ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน โครงการอย่างชัดเจน เพียงพอ และเหมาะสม	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3. โรงเรียนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจด้านการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมนักเรียน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
4. วิทยากรที่ให้ความรู้ในการดำเนินงาน มีความรู้ ความสามารถเหมาะสม	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
5. มีงบประมาณในการดำเนินโครงการอย่าง เพียงพอ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
6. ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจาก หน่วยงานต้นสังกัด ชุมชน และหน่วยงานอื่น ๆ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
7. มีอาคาร สถานที่ และบรรยากาศ ในสถานศึกษาเอื้อต่อการดำเนินโครงการ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
8. มีความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้และเทคโนโลยีในการดำเนินโครงการ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
9. โครงการมีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ปรัชญา พันธกิจ และแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน	+1	+1	+1	3	0.67	ใช้ได้
10. ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการ โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง						

รายการประเมิน	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			R	IOC	ความหมาย
	1	2	3			
ด้านกระบวนการ (Process)						
1. มีการศึกษาสภาพปัญหาในการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมผู้เรียน เพื่อนำมา วางแผนการดำเนินโครงการ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2. มีการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรม อย่างถูกต้องเป็นปัจจุบัน สะดวกต่อการนำไปใช้วางแผน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3. มีการจัดทำแผนและกำหนดกิจกรรม ในโครงการโดยอาศัยการมีส่วนร่วม	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
4. มีการวางแผนการดำเนินงานและกำหนด ปฏิทินการดำเนินงานอย่างชัดเจน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
5. ดำเนินแต่ละกิจกรรมในโครงการตาม ขั้นตอนที่กำหนด	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
6. การดำเนินกิจกรรมหลักในการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรม ของ โครงการเน้นให้ผู้เรียน ได้ปฏิบัติจริง	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
7. มีการประสานงานความร่วมมือของ บุคลากรในการดำเนินโครงการ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
8. มีการตรวจสอบการดำเนินโครงการเพื่อ พัฒนาและปรับปรุงวิธีการดำเนินงานระหว่าง การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
9. มีการบันทึกผลการดำเนินแต่ละกิจกรรม อย่างต่อเนื่องเป็นปัจจุบัน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
10. บุคลากรมีส่วนร่วมในการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล แต่ละกิจกรรมตามโครงการ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
11. มีการสรุปผลการประเมินอย่างเป็นระบบ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

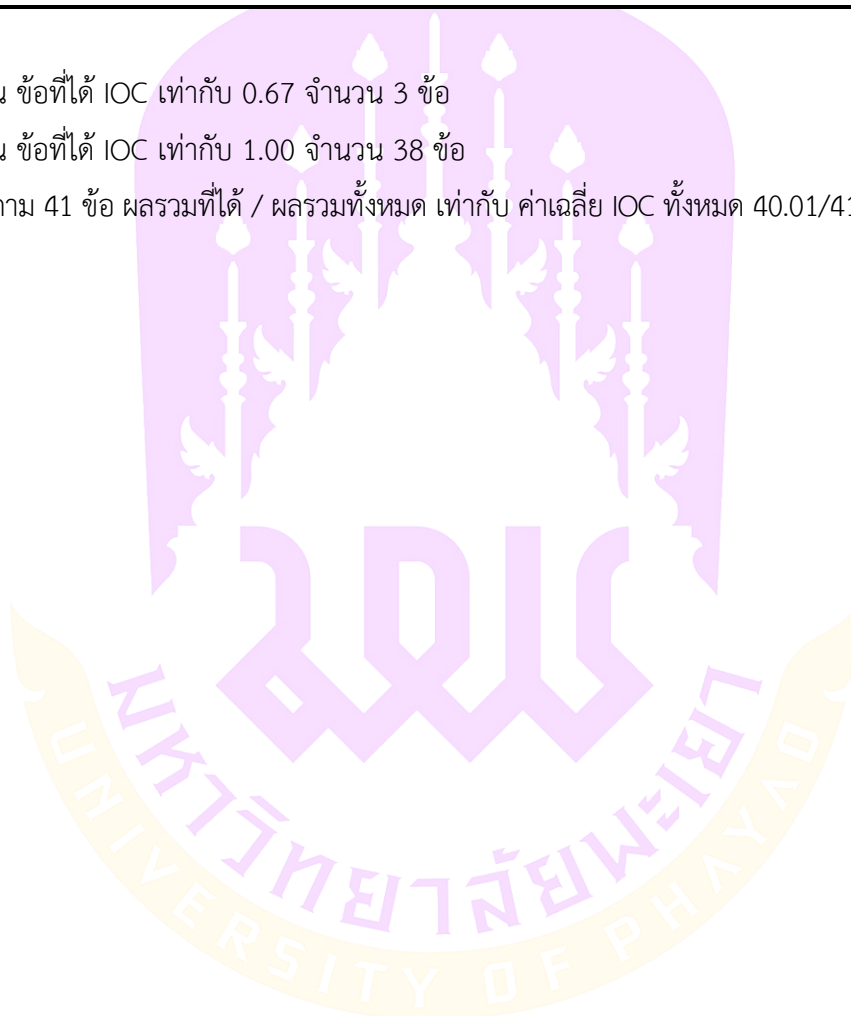
รายการประเมิน	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			R	IOC	ความหมาย
	1	2	3			
12. มีการรายงานผลการประเมินโครงการให้ ผู้เกี่ยวข้องทราบ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
13. มีการนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุง พัฒนาโครงการอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
ด้านผลผลิต (Output)						
1. ผู้เรียนมีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2. ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3. ผู้เรียนมีระเบียบวินัย เคารพกฎกติกาของ โรงเรียน รู้จักการ เคารพผู้ใหญ่	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
4. ผู้เรียนมีจิตอาสา มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงาม เพื่อส่วนรวม	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
5. ผู้เรียนรู้จักดำรงตนอยู่ โดยใช้หลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง รู้จักอดออมไว้ใช้ เมื่อยามจำเป็น	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
6. ผู้เรียนมีความกตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ ผู้มีพระคุณ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
7. ผู้เรียนคิดเอง ทำเอง แก้ปัญหาเอง ได้จาก การทำโครงงานคุณธรรม	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
8. พฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น	+1	+1	+1	3	0.67	ใช้ได้
9. โรงเรียนมีการยกระดับการพัฒนาคุณธรรม ในระดับที่สูงขึ้น	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

รายการประเมิน	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			R	IOC	ความหมาย
	1	2	3			
10. บุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนเป็น แบบอย่างที่ดี และมีอุดมการณ์คุณธรรม	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

จำนวน ข้อที่ได้ IOC เท่ากับ 0.67 จำนวน 3 ข้อ

จำนวน ข้อที่ได้ IOC เท่ากับ 1.00 จำนวน 38 ข้อ

ข้อคำถาม 41 ข้อ ผลรวมที่ได้ / ผลรวมทั้งหมด เท่ากับ ค่าเฉลี่ย IOC ทั้งหมด 40.01/41 เท่ากับ 0.97

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	ณภัทร นวลจีน
วัน เดือน ปี เกิด	14 เมษายน 2518
สถานที่เกิด	จังหวัดเชียงราย
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2551 ค.ม. (หลักสูตรและการสอน), มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย, จังหวัดเชียงราย พ.ศ. 2541 ค.บ. (ภาษาอังกฤษ), สถาบันราชภัฏเชียงใหม่, จังหวัดเชียงใหม่
ที่อยู่ปัจจุบัน	188 หมู่ 9 ตำบลจอมหมอกแก้ว อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย
ผลงานตีพิมพ์	ณภัทร นวลจีน และวัชรระ จตุพร. (2568). การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. วารสารเสถียรวิทย์ปริทัศน์, 5(2).
รางวัลที่ได้รับ	-

